Gemeente Delft

Kadernota 2027

Gemeente Delft

Kadernota 2027

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave 3

1. Inleiding 5

2. Financieel vertrekpunt 8

3. Financieel perspectief 9

3.1 Raad 16

3.2 Stad en bestuur 17

3.3 Duurzame stad 18

3.4 Bereikbare stad 19

3.5 Goed wonen 20

3.6 Schone en veilige stad 22

3.7 Gezonde en sociale stad 27

3.8 Samenleven, onderwijs en cultuur 32

3.9 Werk en inkomen 39

3.10 Economie en vastgoed 41

3.11 Overhead 44

3.12 Financiën 45

Opgaven en Museum Prinsenhof 47

3.13 InnovatieDistrict Delft 48

3.14 Delft-West 49

3.15 Energietransitie 50

3.16 Prinsenhof 51

3.17 Financiële positie 52

Bijlage A: Strategische Investeringsagenda (SIA) 56

Bijlage B: 10e Begrotingswijziging 2026 (Begrotingswijziging Kadernota 2027) 70

Bijlage C1: 1e Algemene Raadsbegrotingswijziging 2026 71

Bijlage C2: Toelichting op 1e Algemene Raadsbegrotingswijziging 2026.....72

Bijlage D: Uitgangspunten voor de Programmabegroting 2027-2030 76

Colofon 85

1. INLEIDING

Voor u ligt de Kadernota 2027. Deze kadernota geeft een actueel inzicht in de financiële positie van de gemeente en het financieel perspectief voor de komende jaren.

Het college stelt vast dat de financiële positie van Delft in de afgelopen jaren is versterkt. En dat mooie resultaten zijn bereikt voor de goede groei van de stad. Resultaten die zijn bereikt dankzij goede samenwerking binnen het college, met de gemeenteraad en partners in de stad en de regio.

Bestuurlijk gezien is 2026 een ‘overgangsjaar’: na de verkiezingen in maart is een nieuwe gemeenteraad geïnstalleerd en wordt een nieuw college gevormd. In aanloop naar de keuzes die het nieuwe bestuur zal maken, is deze kadernota beleidsarm. De kadernota biedt geen voorstellen voor nieuw beleid, maar geeft een overzicht van onvermijdelijke mee- en tegenvallers. Hiermee kan de gemeenteraad besluiten nemen die nu noodzakelijk zijn. Deze kadernota vormt – samen met een nieuw coalitieakkoord – de basis voor de Programmabegroting 2027-2030.

Ontwikkelingen

Deze kadernota is opgesteld in een periode van veel ontwikkelingen. Na de verkiezingen voor de Tweede Kamer is een nieuw kabinet aangetreden. De accenten en beleidskeuzes van het nieuwe kabinet werken door in het beleid van lokale overheden.

Onveranderd blijft de onzekerheid over de financiering van gemeentelijke taken. De bijdrage van het Rijk dekt onvoldoende wat gemeenten nodig hebben om te doen wat nodig is. De Voorjaarsnota 2026 die het kabinet heeft gepresenteerd biedt nog geen zicht op structurele

verbetering. Dit betekent dat de financiële ruimte voor alle gemeenten – ook voor Delft – vooralsnog beperkt blijft.

Daarnaast is sprake van een te grote druk op het elektriciteitsnet. Mede als gevolg van netcongestie en stikstofbeperkingen stagneren nieuwe ontwikkelingen en stijgen kosten. Nieuwe innovatieve oplossingen bieden perspectief, maar lossen niet alle problemen op.

Zorgen zijn er over de impact van wereldwijde onrust, oorlogen en nieuwe geopolitieke verhoudingen. En de gevolgen hiervan voor Delft, zowel op sociaal als economisch gebied. Er is onder andere rekening te houden met substantiële kostenstijgingen. Ook Delft bereidt zich voor op een toenemende dreiging. Door alert te blijven, bewoners maatschappelijk en digitaal weerbaarder te maken en hen te wijzen op de noodzaak zich voor te bereiden op noodsituaties.

Samen werken aan Delft

De stad maken we met elkaar: het college, de gemeenteraad, de mensen die hier wonen, werken, ondernemen of studeren, bedrijven, organisaties en verenigingen die hier actief zijn. Samen bepalen we hoe Delft leeft, werkt en zich ontwikkelt. We zien dat samenwerkingen verduurzamen, intensiveren en vruchten afwerpen. Gezamenlijk boeken we zichtbare resultaten in onze wijken en zien we voortgang bij de realisatie van grote opgaven.

Komende jaren neemt het belang van regionale samenwerking en netwerken verder toe. Met onderwijsinstellingen, bedrijfsleven en medeoverheden – gemeenten, de Metropoolregio, de provincie en het Rijk – kan Delft als kraamkamer van innovaties belangrijke bijdragen leveren aan grote maatschappelijke opgaven en transities. Bijdragen die niet alleen in het belang zijn van onze regio, maar van heel Nederland. Denk aan: schone energie, arbeidsproductiviteit, zorg, veiligheid en weerbaarheid.

Delft in ontwikkeling

Delft is volop in ontwikkeling. Met inwoners, ondernemers, kennis- en onderwijsinstellingen en maatschappelijke partners bouwt de gemeente aan een aantrekkelijke stad. Een stad die iedereen kansen biedt. Nu en in de toekomst.

Drie opgaven

Afgelopen collegeperiode is een basis gelegd voor drie opgaven voor de lange termijn. In Delft-West werkt de gemeente met bewoners, ondernemers, onderwijsinstellingen en maatschappelijk partners aan kansengelijkheid, leefbaarheid en veiligheid. Het Innovatiedistrict Delft krijgt vorm, zichtbaar in Delft-Zuidoost, met ruimte voor wonen, werken en leren. Aan de energietransitie wordt onder andere gewerkt via de aanleg van een warmtenet, op weg naar duurzame, lokale en betaalbare warmte.

Uit de inzet voor deze opgaven is een netwerk gegroeid van diverse samenwerkingen. Dit resulteert in het aantrekken en bundelen van middelen, gerichte acties en vooruitgang. Het netwerk biedt een stevige basis om in de komende jaren verder op te bouwen.

Sociale basis

De stad maken we met elkaar – ook op sociaal gebied. Samen moeten we zorgen voor de sociale basis: een gezonde, betrokken en prettige stad, waarin we met elkaar samenleven. Daarbij staat de financiering van het sociaal domein onder druk: het Rijk heeft taken bij gemeenten belegd zonder de benodigde bijbehorende middelen. Om kosten te kunnen beheersen, blijft het gesprek met het Rijk nodig over structureel voldoende middelen voor gemeentelijke taken. Als college geloven we daarnaast in de werking van preventie en investeren aan de voorkant zodat niet alle hulpvragen zorgvragen worden en in samenwerking in het medische en sociaal domein via het Regionaal Integraal Gezondheidsakkoord (RIGA).

Groei van de stad en basis voor voorzieningen

Om aan de vraag naar woningen te voldoen en om voorzieningen in stand te kunnen houden, is groei van de stad noodzakelijk. De groei en realisatie van het woningbouwprogramma blijven echter achter. Er is een tempoversnelling nodig.

Net als veel gemeenten heeft Delft naast woningbouw, veel investeringsplannen voor maatschappelijke voorzieningen, onderwijs, cultuur en sport gepland. Het gaat om plannen voor zowel uitbreiding als onderhoud en verduurzaming. Met de Strategische Investeringsagenda zijn investeringen tot 2040 geïnventariseerd om wensen en ambities te realiseren.

Uitgangspunt blijft dat de kosten voor riolering en reiniging maximaal 100% worden gedekt uit de bijbehorende heffingen.

Faseren en kiezen

De opgaven zijn groot. Tegelijkertijd is het zo dat niet alles wat moet ook kan – gelet op de middelen en de uitvoeringskracht van de gemeente en partners. De realisatie van geplande investeringen gaat minder snel dan we zouden willen. Prijsstijgingen, schaarste, juridische procedures, wet- en regelgeving, stikstof en netcongestie, maar ook stapeling van ambities, zijn hier mede debet aan. Het is daarom nodig te faseren in de uitvoering en duidelijke keuzes te maken. Op deze manier kunnen we ook in de komende jaren flexibel blijven en adaptief inspelen op nieuwe ontwikkelingen, kansen en tegenvallers.

Het college van burgemeester en wethouders

2. FINANCIEEL VERTREKPUNT

Het financieel vertrekpunt voor de Kadernota 2027 ziet er als volgt uit:

Begroting en meerjarencijfers (bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Programmabegroting 2026-2029	238	438	537	538	3.601
Najaarsrapportage 2025 (14e begrotingswijziging 2025)	-198				
Septembercirculaire 2025 (15e begrotingswijziging 2025)	45	38	32	24	-85
Decembercirculaire 2025 (5e begrotingswijziging 2026)	-801	-601	-238	-95	50
Saldo Programmabegroting 2026-2029 (na vastgestelde wijzigingen)	**-716**	**-125**	**331**	**467**	**3.566**
Jaarstukken 2025 - voorstel voor bestemming van het resultaat (9e wijziging 2026)	-169				
Meerjarenprogramma Grondontwikkeling (MPG) 2026-2029 (6e wijziging 2026)	-13	-2	44	22	-132
Grondexploitatie Poptahof veld 4 (8e begrotingswijziging 2026)	-6.551	-126	-129	-132	
Grondexp.Poptahof veld 4: rentevergoeding en bijdr. Alg. reserve (8e wijziging 2026)	6.551	126	129	132	
Saldo Programmabegroting 2026-2029 (na voorstellen voor wijziging)	**-898**	**-127**	**375**	**489**	**3.434**

Voor nadere inhoudelijke toelichtingen op de raadsvoorstellen voor begrotingsaanpassingen vanaf de Programmabegroting 2026-2029 wordt kortheidshalve verwezen naar de betreffende stukken die in bovenstaande tabel zijn benoemd.

Samengevat bevat dit vertrekpunt voor de jaren 2026 en 2027 begrote nadelen en voor 2028, 2029 en 2030 is sprake van positieve saldi.

Hierna wordt in hoofdstuk 3 het financiële beeld getoond dat ontstaat door de begrotingsmutaties vanuit deze kadernota. Daarbij worden ook inhoudelijke toelichtingen gegeven op de onderliggende posten. Financiële effecten voor investeringen zijn daarbij uitgedrukt in kapitaallasten.

3. FINANCIEEL PERSPECTIEF

Dit hoofdstuk geeft een samenvatting van het financiële beeld dat ontstaat na verwerking van wettelijk of contractueel onvermijdelijke en anderszins (bestuurlijk) onontkoombare begrotings-mutaties. Om de meerjarencijfers in de juiste context te kunnen plaatsen, is het belangrijk eerst een beeld te schetsen van (financiële) vraagstukken die in de komende periode nog adressering vergen. Vanwege het beleidsarme karakter kan dat nog niet via deze kadernota. Het betreft evenwel relevante informatie om in gedachten te houden bij beoordeling van de begrote meerjarencijfers.

Toekomstige lokale (financiële) uitdagingen

Opgaven

In de komende periode drogen de incidentele middelen voor de drie opgaven op. Gezien de lange(re) doorlooptijd en de incidentele financiering van met name Delft-West en het Innovatiedistrict Delft is verlenging van deze incidentele financiering in ieder geval de komende bestuursperiode wenselijk. Bij Energietransitie is sprake van langdurige financiering vanuit het Rijk, maar speelt wel het vraagstuk van deelname aan een Warmtebedrijf.

Sociaal domein

Voor deze kadernota wordt een verlaging van kosten geraamd, omdat we zien dat de kosten zicht stabiliseren. Dat is een gevolg van de gekozen maatregelen in de beweging van zorg naar preventie. Dat neemt niet weg dat de kosten op termijn weer kunnen toenemen door het open eindekarakter van regelingen. De raad heeft de Inkoopstrategie ‘Doorontwikkeling regionale Jeugdhulp Haaglanden 2027’ vastgesteld. Financiële consequenties zijn vooraf niet goed in te schatten. De inkoop betreft voor Delft circa € 35 miljoen aan regionaal ingekochte jeugdhulp. Hierbij spelen een rol: transitiekosten, nieuwe tarieven, budgetten en ‘ventiel’-afspraken, inperking reikwijdte regionale jeugdhulp. Voor sommige maatregelen zijn we afhankelijk van keuzes en inzet van het Rijk.

Structureel beleid incidenteel gefinancierd

Bij de Kadernota 2026 is voor enkele beleidsterreinen incidenteel budget beschikbaar gesteld. Vanwege het verkiezingsjaar werd vorig jaar bewust gekozen eventuele structurele toekenningen voor de langere termijn aan het nieuwe bestuur over te laten.

Investeringen

Het is goed te bedenken dat bij investeringsbesluiten waarbij ook hogere subsidies aan de betrokken maatschappelijke partners kunnen spelen, het van belang is tevens rekening te houden met extra beslag op de exploitatieruimte. Verder speelt dat er verschillende investeringsopgaven zijn die na hun huidige laatste begrote jaarschijf in de komende jaren een vervolg dienen te krijgen.

Enkele voorbeelden van andere onderwerpen die financiële impact (kunnen) krijgen (niet limitatief):

- Dividend Stedin: vanwege de netcongestie zal Stedin ook komende jaren grote investeringen moeten doen om dit fenomeen (mede) op te lossen. De hoogte van de benodigde investeringen is dusdanig dat er, naast een kapitaalstortingsvraag in het eigen vermogen vanuit aandeelhouders (rond 2028/2029), ook wordt gesproken over wel/niet uitkeren dividend. Dit krijgt begrotingsgevolgen indien dividend wordt verminderd of helemaal niet meer wordt uitgekeerd;

- Prijsopdrijvende effecten in de markt (door schaarste in de markt en inflatie);

- Maatschappelijke weerbaarheid (bijvoorbeeld in relatie tot langdurige digitale verstoringen, zelfredzaamheid en dergelijke).

Hieronder worden de effecten van de landelijke Voorjaarsnota 2026 toegelicht. Daaruit komt naar voren dat het Rijk geen concreet financieel soelaas biedt voor de uitdagingen waarvoor gemeenten zich gesteld zien. Tegenover onderwerpen waarvoor aanvullende rijksmiddelen ter beschikking komen, staan namelijk ook bijbehorende uit te voeren taken en kostenstijgingen. Het betreft een inschatting; na ontvangst van de Meicirculaire 2026 worden de definitieve effecten verwerkt in de Programmabegroting 2027-2030.

Impact Voorjaarsnota 2026 van het Rijk

De Voorjaarsnota 2026 is op 27 maart gepubliceerd en geeft een vooruitblik op de rijksbegroting voor de komende jaren. De Voorjaarsnota bevat dit jaar ook de Startnota: de vertaling van de financiële afspraken uit het coalitieakkoord ‘Aan de slag’ van het kabinet-Jetten. In deze voorjaarsnota is nog geen rekening gehouden met de economische gevolgen van de oorlog in het Midden-Oosten (energie, inflatie).

In de Voorjaarsnota 2026 is de financiële ruimte voor gemeenten beperkt en benodigd voor de loon- en prijsontwikkeling 2027, voor lasten die samenhangen met diverse taakmutaties in het sociaal domein en voor de energietransitie 2027. Over de uitwerking in de uitkeringen uit het gemeentefonds worden de gemeenten geïnformeerd via de meicirculaire 2026.

Veel onderwerpen zijn nog niet uitgewerkt in de Voorjaarsnota 2026. Dit betreft bijvoorbeeld de compensatie van tekorten in de jeugdzorg vanaf 2028. Voor die structurele tekorten zijn een jaar geleden, na het adviesrapport ‘Groeipijn’ van de commissie-Van Ark, extra middelen beschikbaar zijn gesteld t/m 2027. In het overhedenoverleg van 13 april zijn de eerder gemaakte afspraken herbevestigd over compensatie vanaf 2028 op basis van het tweede advies van de commissie-van Ark (gereed: begin 2027).

Ook de extra middelen die nodig zijn voor de woningbouw, infrastructuur, energietransitie en onderwijshuisvesting zijn niet opgenomen in de Voorjaarsnota 2026. Dit betekent dat op basis van de Voorjaarsnota 2026 geen sprake is van een structurele verbetering van de financiële positie van gemeenten. De komende periode blijft de VNG inzetten op het verbeteren van de bestuurlijke samenwerking en het in balans brengen van taken en middelen.

Een belangrijke onzekerheid wordt veroorzaakt door de geplande herziening van het verdeelmodel voor het gemeentefonds met ingang van 2027. Over het voorstel voor herziening en de (mogelijke) herverdeeleffecten die het gevolg zijn van deze herziening, hebben zowel de ROB als de VNG een negatief advies uitgebracht. Naar verwachting medio mei worden de Eerste en Tweede Kamer door de fondsbeheerders geïnformeerd over eventuele aanpassingen aan het verdeelmodel, het ingroeipad en het proces voor het vervolgtraject. De uitkomsten worden verwerkt in de meicirculaire. Op dit moment is niet bekend of dit voor Delft tot een voordeel of een nadeel leidt. In het voorstel zijn aanpassingen aan de orde voor maatstaven (Huishoudens laag inkomen, Minderheden), verdeelmodel cluster Jeugd, verdeelmodel cluster Wmo, stapeling problematiek sociaal domein, grootstedelijke problematiek en verevening van de categorie overige eigen middelen. Tevens wordt bij de uitkomsten door de fondsbeheerders bezien wat de impact is op onder meer universiteits-, toeristen- en 100.000-steden.

Hierna volgt een inschatting van de effecten van een aantal actuele onderwerpen in de Voorjaarsnota 2026. Dit betreft met name een bijstelling van loon- en prijsbijstelling (accres), afrekening van het BTW Compensatiefonds, mutaties in het sociaal domein (Participatie, Wmo en Jeugd) en een incidentele uitkering voor de uitvoering van klimaat- en energietaken. In de tabel is opgenomen welke financiële effecten de Voorjaarsnota 2026 van het Rijk naar verwachting heeft voor Delft.

Tabel: Effecten van de Voorjaarsnota 2026 van het Rijk voor Delft

Effecten Voorjaarsnota 2026 voor Delft *(bedragen x € 1.000)*	2026	2027	2028	2029	2030
Accres					
Volumeaccres o.b.v. CEP 2026 (bijstelling)	-25	223	247	-157	-168
Prijsaccres 2025 o.b.v. CEP 2026 (bijstelling)	1.103	1.076	1.036	1.022	1.011
Prijsaccres 2027 o.b.v. CEP 2026 (nieuw)	0	7.054	6.625	6.389	6.317
Afrekening ruimte onder plafond BCF 225	-1.350				
	-272	**8.353**	**7.908**	**7.254**	**7.160**
Sociaal domein					
Participatie	210	110	140	160	200
Jeugd	10	10	-60	-60	-60
Wmo		1.690	-6.510	-6.430	-6.360
IU Beschermd Wonen (LPO 2026)	420	420	420	410	410
	640	**2.230**	**-6.010**	**-5.920**	**-5.810**
DU CDOKE		**4.270**			
Effect Voorjaarsnota 2026	**368**	**14.853**	**1.898**	**1.334**	**1.350**

De tabel is als volgt opgebouwd.

Accres

Het gemeentefonds groeit ('accres') door actuele volume- en prijsontwikkelingen op basis van de ontwikkeling van het bbp in het Centraal Economisch Plan (CEP, maart 2026) van het Centraal Planbureau (CPB). Het accres voor 2026 is vastgesteld en houdt geen rekening met eventuele extra inflatie als gevolg van de geopolitieke spanningen. Dit betekent dat zonder compensatie van het Rijk de gemeenten zelf de effecten van extra prijsstijgingen moeten opvangen. Het prijsaccres voor 2027 is benodigd om de nieuwe begroting aan te passen aan het prijspeil 2027.

Het BTW compensatiefonds (BCF) heeft een plafond. De ruimte die na de declaraties van gemeenten onder dit plafond overblijft, wordt jaarlijks verdeeld. De definitieve afrekening van het voorschot in de septembercirculaire 2025 leidt nu tot een nadeel, omdat meer is gedeclareerd dan verwacht. Voor het begrotings- en meerjarenbeeld betekent dit dat de stelpost BCF structureel moet worden verlaagd (van € 2 miljoen naar € 1,3 miljoen).

Sociaal domein

De grootste wijziging is het schrappen van de huishoudelijke hulp als maatwerkvoorziening binnen de Wmo vanaf 2029. Hiervoor is in de Voorjaarsnota 2026 een taakstellende korting van € 1.010 miljoen opgenomen (effect voor Delft: -/- € 6 miljoen). Mensen die dat kunnen, gaan op basis van de kabinetsplannen zelf betalen voor hun huishoudelijke hulp. Voor de mensen die niet zelf hulp kunnen regelen, blijft de gemeente daarin voorzien. De korting omvat de bezuiniging die al in het landelijke coalitieakkoord is opgenomen (€ 435 miljoen) en een verschuiving naar de wet Langdurige zorg (€ 575 miljoen). Nog onduidelijk is hoe de maatregel wordt uitgewerkt en wat hiervan de financiële en maatschappelijke consequenties zijn.

De invoering van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage (IVB) voor de Wmo wordt opnieuw een jaar uitgesteld, nu tot 1 januari 2028 (Delft: € 1,6 miljoen in 2027). Ingeschat wordt dat tegenover het voordeel meerkosten van vergelijkbare omvang staan in de begroting van Delft.

Bij de jeugdzorg worden middelen toegevoegd voor een bijdrage aan de kosten die pleegouders maken voor kinderopvang en buitenschoolse opvang (Delft: € 70.000 in 2026 en 2027). Tevens is een correctie verwerkt voor te veel overgehevelde middelen vanuit het provinciefonds (Delft:

-/- € 60.000 vanaf 2026).

Bij participatie zijn middelen toegevoegd voor aanpak problematische schulden (Delft: € 130.000 in 2026) en re-integratiedienstverlening gericht op jongeren (Delft: € 80.000 in 2026, oplopend naar € 200.000 in 2030).

Voor Beschermd wonen is de integratie-uitkering structureel verhoogd met de loon- en prijscompensatie voor 2026.

Decentralisatie-uitkering Capaciteit decentrale overheden voor klimaat en energiebeleid (CDOKE)

Vanuit het ministerie van Klimaat en Groene Groei worden via een decentralisatie-uitkering uitvoeringsmiddelen uitgekeerd voor de uitvoering van klimaat- en energietaken en bedraagt

€ 671 miljoen in 2027 (Delft: € 4,2 miljoen).

Samenvattend: de financiële ruimte vanuit de landelijke Voorjaarsnota 2026 is benodigd voor de loon- en prijsontwikkeling en voor specifieke beleidsmatige ontwikkelingen in het sociaal domein en de energietransitie. Afgewacht wordt hoe de korting op de Huishoudelijke Hulp beleidsmatig moet worden ingevuld. Ondanks afspraken in het overhedenoverleg over interbestuurlijke verhoudingen en de jeugdzorg, is de onzekerheid over de (structurele) bekostiging van belangrijke beleidsterreinen (jeugdzorg, woningbouw, infrastructuur, energietaken) in de voorjaarsnota niet opgelost. Dit betekent dat de disbalans tussen ambities en middelen blijf bestaan.

Na ontvangst van de Meicirculaire 2026, eind mei, worden de definitieve financiële effecten van de Voorjaarsnota voor Delft bekend voor de Programmabegroting 2027-2030. De raad ontvangt zoals gebruikelijk voorafgaand aan de raadsbehandeling van de kadernota hierover nog een raadsinformatiebrief.

Financiële samenvatting effecten Kadernota 2027

Hieronder is een samenvattende tabel opgenomen van het financiële beeld dat ontstaat na de verwerking van wettelijk of contractueel onvermijdelijke en anderszins (bestuurlijk) onontkoombare begrotingsmutaties. Een inhoudelijke en cijfermatige specificatie hiervan is te vinden in de paragrafen 3.1 en verder van dit hoofdstuk en in bijlage B (10e begrotingswijziging 2026, Kadernota 2027).

Enkele posten betreffen hogere kosten door indexering of andere kostenstijgingen. Daarbij is telkens in ogenschouw genomen of al sprake is van voldongen feiten danwel bestuurlijke en/of operationele bijsturing nog mogelijk is. Ook is de hardheid van onderbouwingen bezien. Iedere budgetclaim is dus op zijn merites beoordeeld.

Het per saldo positieve effect in het financieel meerjarenbeeld is met name het gevolg van voordelen door het realistisch ramen op jeugdzorg en de BUIG op basis van ervaringscijfers. Voor de goede orde wordt opgemerkt dat hier géén nieuwe lokale bezuinigingen aan ten grondslag liggen, buiten de reeds met de raad in gang gezette bewegingen in het sociaal domein.

Tabel: Geactualiseerd financieel meerjarenbeeld 2026-2030

Begroting en meerjarencijfers (bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Financieel vertrekpunt voor Kademota 2027	-898	-127	375	489	3.434
Totaal effecten Kadernota 2027 (10e begrotingswijziging 2026)	2.826	5.671	3.698	1.745	967
Begrotingssaldo na Kademota 2027	1.928	5.545	4.073	2.234	4.401

Structureel begrotingsevenwicht

Op basis van de Gemeentewet moet de begroting structureel en reëel in evenwicht zijn. Structureel evenwicht houdt in dat structurele lasten gedekt worden door structurele baten. Het bovenstaande ‘kale’ begrotingssaldo wordt daartoe gecorrigeerd voor incidentele posten. Onderstaande tabel laat zien dat voor de begroting 2027 sprake is van een structureel begrotingsevenwicht.

Tabel: Structureel begrotingsevenwicht

Structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Begrotingssaldo na Kademota 2027	1.928	5.545	4.073	2.234	4.401
Waarvan incidentele lasten	14.033	4.165	4.850	2.140	-
Waarvan incidentele reservemutaties	-2.778	-2.663	4.957	7.634	10.214
Saldo incidentele baten, lasten en reservemutaties	11.255	1.502	9.807	9.774	10.214
Structureel begrotingssaldo	13.183	7.047	13.880	12.008	14.616

Toelichtingen per programma

3.1 RAAD

Voorziening informatie- en communicatiemiddelen voor raads- en commissieleden

Omvang lasten (bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Programma Raad	45	45	45	45	45

Op basis van artikel 3.3.2 van het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers wordt ten laste van de gemeente aan een raadslid voor de duur van de uitoefening van zijn functie informatie- en communicatievoorzieningen ter beschikking gesteld. In artikel 3.4.4 van het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers is dit artikel ook van toepassing verklaard op commissieleden. Er is een verzoek namens de raad ingediend om het budget voor fractievergoedingen te verhogen met € 50 per maand per raads- en commissielid om de benodigde informatie- en communicatievoorzieningen te kunnen regelen. Daarbij is uitgegaan van het maximum van drie commissieleden per fractie, dat vertaalt zich in € 45.000 structureel voor 2026 en verder.

Voorziening arbeidsongeschiktheid, ouderdom en overlijden voor raadsleden

Omvang lasten (bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Programma Raad	80	80	80	80	80

Het raadslid dat nog niet de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt (als bedoeld in de Algemene Ouderdomswet artikel 7a), ontvangt vanwege wijziging van het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers (artikel 3.1.9, eerste lid) vanaf 2025 per jaar een bedrag ter hoogte van het bedrag van de vergoeding van de werkzaamheden voor één maand. Hiermee kan het raadslid voorzieningen treffen voor arbeidsongeschiktheid, ouderdom en overlijden. De te begroten kosten die ten laste komen van de gemeente zijn vanaf 2026 € 80.000 structureel.

3.2 STAD EN BESTUUR

Er spelen in deze kadernota geen begrotingsmutaties op dit programma.

3.3 DUURZAME STAD

Er spelen in deze kadernota geen begrotingsmutaties op dit programma.

3.4 BEREIKBARE STAD

Er spelen in deze kadernota geen begrotingsmutaties op dit programma.

3.5 GOED WONEN

Poptahof veld 4 (Reigerflat e.a.)

Omvang lasten (bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Programma Goed Wonen	190				
Programma Goed Wonen	-190				

Poptahof veld 4 is onderdeel van een grotere herstructureringsopgave van Poptahof. Na het stilvallen van deze ontwikkeling is een barrière ontstaan tussen Poptahof-Zuid (ontwikkeld) en Poptahof-Noord (niet opgepakt). Poptahof Noord bestaat uit veld 1 t/m 4. Veld 4 omvat de Reigerflat en ook de winkelstip, parkeerplaats en losse kiosken. Voor dit ontwikkelveld zijn Woonbron en de gemeente al een lange tijd in gesprek over hoe de ontwikkeling vormgegeven moet worden. Dit gaat deels over de financiën en deels over de inhoudelijke uitgangspunten, zoals woningbouwprogramma en parkeren.

Door het tekenen van de samenwerkingsovereenkomst met Woonbron in januari 2026 gaat dit project richting planvorming. Het project wordt als veld 4 apart opgepakt, maar is eigenlijk een voortzetting van de gebiedsontwikkeling die in 2017 gestopt is.

Voor het bouwrijp maken starten we onderdelen nu al op om de planning te kunnen halen. Het gaat bijvoorbeeld over het maken van tracétekeningen en aanvragen bij nutspartijen. Dit vraagt om de inzet van middelen voordat de grondexploitatie is vastgesteld. Daarnaast voeren we de openstaande punten van de samenwerkingsovereenkomst uit, stellen we een participatieaanpak op en stellen we de documenten op ter voorbereiding op de tender. Ook loopt de verwerving van opstallen door en zitten we in het besluitvormingsproces van de grondexploitatie. Dit betekent dat er in 2026 nog € 190.000 aan kosten gemaakt zullen worden tot aan de opening van de grondexploitatie.

Coördinatie TU convenant fysieke pijler

Omvang lasten (bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Programma Goed wonen	75				

De gemeente heeft met de TU Delft een convenant afgesloten over de samenwerking. Dit vanwege de vele raakvlakken die er zijn tussen TU en gemeente en de vele ontwikkelingen die spelen. Hiervoor vindt structureel overleg plaats, op verschillende niveaus. Voor deze inzet is geen structureel budget beschikbaar. Met de Kadernota 2025 is incidenteel € 75.000 toegekend. Het convenant loopt tot en met 2026. Daarom is incidentele dekking voor dit jaar nog nodig. Eind 2026 wordt een nieuw convenant opgesteld voor 2027 en verder. Dan zijn nieuwe keuzes mogelijk.

Financieel technisch: Plankosten coördinatie Kop van de Buitenhof

Omvang lasten (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Programma Goed wonen				2.280	1.159

Voor de grondexploitatie Kop van de Buitenhof zijn tijdens en na het opstellen van de Programmabegroting 2026-2029 plankosten afgeraamd en weer bijgeraamd over de periode 2029 t/m 2034. De aframing van deze kosten over de genoemde periode is echter groter dan de bijraming geweest. Het gevolg daarvan is dat er een (onterecht) voordeel ontstond over de jaren 2029 t/m 2034 dat nu is gecorrigeerd.

3.6 SCHONE EN VEILIGE STAD

Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan

Omvang lasten (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Programma Schone en veilige stad (Riolering)		4.500	4.500	4.500	4.500
Omvang baten (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Programma Schone en veilige stad (Riolering)		4.500	4.500	4.500	4.500

Conform de Financiële verordening dient minimaal elke vijf jaar het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) geactualiseerd te worden. Het huidig vGRP loopt tot eind 2026 en dient daarom dit jaar opnieuw vastgesteld te worden. Voor het nieuwe vGRP zijn berekeningen gemaakt voor de kosten van het reguliere onderhoud, groot onderhoud en de vervanging van de riolering in Delft. Als gevolg van inflatie zijn met name de vervangingskosten sterk gestegen. Dit vergt een extra dotatie aan de voorziening Riolering van € 4 miljoen per jaar. Ook de exploitatiekosten zullen met € 0,5 miljoen gaan stijgen, waardoor de lasten en (kostendekkende) baten beide met structureel € 4,5 miljoen toenemen. De tariefstijging is ongeveer 20% (bedragen per huishouden per jaar), de tarieven zullen indicatief deze ontwikkeling hebben:

- Eigenaren: van € 210 naar € 253;

- Gebruikers: van € 59 naar € 71.

Nadere toelichting zal te vinden zijn in het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan dat de raad separaat wordt toegezonden.

Verder wordt meegegeven dat voor toekomstige klimaat-gerelateerde uitgaven rekening valt te houden met vertalingen in de tarieven.

Bruggen over de Schie (investering)

Omvang (mutatie van de) investering (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Verhoging van de investering:		3.500			
Omvang (mutatie van) kapitaallasten (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Kapitaallasten			88	88	88

Over de Schie liggen meerdere bruggen. Van deze bruggen zijn er drie in eigendom bij de gemeente Delft. Omdat de gemeente zelf niet beschikt over specifieke kennis en expertise voor beheer en bediening van beweegbare bruggen, zijn deze bruggen ondergebracht bij de provincie Zuid-Holland. De provincie voert het onderhoud uit. Omdat de bruggen inmiddels op leeftijd zijn, is groot onderhoud en vervanging van specifieke onderdelen nodig. De bruggen zijn meegenomen in de aanbesteding die de provincie mede namens de gemeente heeft uitgezet. De aanbesteding is € 3,5 miljoen hoger uitgevallen. De investeringsuitgave valt in 2027.

Integrale herinrichting Voorhof-Zuid

Omvang (mutatie van de) investering (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Bruto-investering (toevoegen aan post gevel tot gevel)				6.191	18.766
Bijdragen derden					1.900
Saldo (netto-investering)				**6.191**	**16.866**

In Voorhof-Zuid moet het riool worden vervangen. In 2022 is besloten dit via de gevel-tot-gevel aanpak uit te voeren. Voor deze integrale herinrichting zijn in 2022 ramingen gemaakt van de te verwachten kosten. Deze zijn toen ingeschat op € 31,1 miljoen. Als gevolg van de sterk gestegen kosten in de grond-, weg- en waterbouw (indexatie en marktwerking) en onvolledigheid in de initiële budgetraming, zijn de te verwachten kosten hoger dan initieel gedacht.

Het integrale herinrichtingsproject Voorhof-Zuid wordt in twee delen uitgevoerd: eerst Voorhof-Zuidoost en daarna Voorhof-Zuidwest. Voor Voorhof-Zuidoost is vorig jaar een definitief ontwerp opgesteld, inclusief een nieuwe SSK-raming (Standaard Systematiek Kostenramingen). Bij deze raming is rekening gehouden met de indexatie. De raming sluit op € 24,8 miljoen. Hieruit bleek dat het toegekende budget niet toereikend is voor de realisatie van het gehele project. Het college en de raad zijn hier in september 2025 over geïnformeerd. De uitvoering van Voorhof-Zuidoost start naar verwachting voorjaar 2027, hierbij worden werkzaamheden voor het warmtenet en het riool gecombineerd.

Voor Voorhof-Zuidwest is inmiddels een schetsontwerp gereed. Op basis van dit schetsontwerp is een SSK-raming opgesteld (maart 2026) die optelt tot € 24,2 miljoen. Deze SSK-raming indexeren we tot en met 2031 (verwacht jaar van afronding werkzaamheden). Er is gebruik gemaakt van de index die het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) opstelt voor grond-, weg- en waterbouwprojecten (GWW). Dit brengt de geschatte investeringskosten van Voorhof-Zuidwest op € 31,2 miljoen.

Dit levert de volgende optelsom:

- Benodigd budget voor Voorhof-Zuidoost (SSK-raming obv DO): € 24,8 mln
- Benodigd budget voor Voorhof-Zuidwest (SSK-raming obv SO + indexatie): € 31,2 mln
- Al beschikbaar gesteld budget voor Voorhof-Zuid: -€ 31,1 mln
- Verwachte subsidiebijdrage: -€ 1,9 mln
- Nu aan te vragen investeringsbudget bij Kadernota 2027: € 23 mln

Het financiële effect is verdeeld over de jaren 2029 (€ 6,2 miljoen) en 2030 (€ 16,9 miljoen).

Gasthuisplaats

Omvang (mutatie van de) investering (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Verhoging van de investering:		950			
Omvang (mutatie van) kapitaallasten (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**

Kapitaallasten			32	32	32

In de Kadernota 2024 is budget toegekend voor de vergroening van de Gasthuisplaats. Bij het opwerken van het toenmalige voorstel is een inschatting gemaakt van de te verwachten kosten. Deze zijn toen ingeschat op € 1,5 miljoen. Als gevolg van de sterk gestegen kosten in de grond-, weg- en waterbouw (indexatie) en vanwege een sterker dan verwachte bodemverontreiniging zijn de kosten hoger dan initieel bedacht. Voor het berekenen van de indexatie is gebruik gemaakt van de GWW CBS-index (€ 550.000). Uit onderzoek naar bodemverontreiniging en archeologie is naar voren gekomen dat op de Gasthuisplaats op diverse plaatsen (ernstige) bodemverontreiniging aanwezig is en op veel plekken maatregelen moeten worden genomen voor archeologie. De mate van deze verontreinigingen en de inzet voor archeologie zijn hoger dan normaal gesproken het geval is. De kosten worden geraamd op een bedrag van € 400.000. Deze extra lasten vallen in 2027. De scope van het project wordt niet uitgebreid met het terrein van het Cultuurlab. Concreet betekent dit dat het terrein van het Cultuurlab op dit moment niet meegenomen kan worden in de herinrichting van het park.

Rijksbesluit verbrandingstarief (verhoging afvalstoffenheffing)

Omvang lasten (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Programma Schone en veilige stad		1.922	3.514	4.400	5.198
Omvang baten (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Programma Schone en veilige stad		1.922	3.514	4.400	5.198

De verwerkingskosten van afval worden beïnvloed door de verbrandingsbelasting (afvalstoffenbelasting) die wordt geheven over het aantal tonnen afval dat wordt verbrand in een afvalverbrandingsinstallatie (AVI). En door de CO2-heffing (feitelijke uitstoot van CO2 in tonnen, die vrijkomt bij de verbranding van fossiele materialen in het afval). Het Rijk heeft een verhoging van de CO2-belasting vanaf 2027 aangekondigd. De afvalstoffenbelasting gaat vanaf 2028 omhoog naar € 90,21 per 1.000 kilo. In 2025 bedroeg de afvalstoffenbelasting nog € 39,71 per 1.000 kilo.

De kosten die Europa en het Rijk opleggen, komen terecht in het verwerkingstarief van afval en worden daarna lokaal vertaald via de afvalstoffenheffing. Afvalinzameling is een wettelijke taak. Voor de verwerking van huishoudelijk restafval heeft de gemeente via Avalex en Midwaste een verwerkingsovereenkomst met HVC. Het betreft een belasting die op basis van de hoeveelheid verbranding wordt bepaald. Er is geen keuze om deze belasting niet te betalen. Enkel door de hoeveelheid afval te verminderen zou het te betalen bedrag op termijn eventueel lager kunnen worden.

3.7 GEZONDE EN SOCIALE STAD

Autonome ontwikkeling Jeugdhulp en taakstellingen

Het gaat hierbij om deze financiële consequenties:

Omvang lasten (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Jeugd – voordeel	-8.393	-8.266	-8.566	-8.566	-7.066
Wmo – voordeel	-200	-200	-200	-200	-200
Taakstelling sociaal domein	444	944	1.444	1.444	1.444
Taakstelling HervormingsAgenda	569	1.139	3.336	3.336	3.336
Besparingen inkoop jeugd, gebaseerd op realisatie jeugd 2025			-800	-800	-800

De positieve realisatie jeugdhulp (structureel € 4,8 miljoen) en Wmo (structureel € 0,2 miljoen) in 2025 leidt tot een bijstelling van de meerjarige prognoses voor 2026 en verder. Tegelijkertijd zijn er twee meerjarige taakstellingen op jeugdhulp:

- Transitie sociaal domein
- HervormingsAgenda Jeugd

Deze twee elementen hebben een grote onderlinge samenhang. Door de stijgende kosten, groeiende vraag en het open-einde-karakter van zowel de Wmo als de Jeugdwet is de afgelopen jaren maximaal ingezet op kostenbewustzijn. Van daaruit zijn twee taakstellingen opgenomen in de begroting: één voor besparingen specifiek vanuit de Hervormingsagenda Jeugd en één voor de transitie sociaal domein.

Voor de taakstelling Hervormingsagenda Jeugd zijn onder meer de volgende maatregelen genomen: sturen op verwijsstromen huisartsen, implementatie van een richtinggevend kader jeugdhulp bij Delft Support, interventie Duurzaam Ouderschap na Scheiding, implementatie van Familie Groepsplan en Proeftuin Toekomstscenario. De maatregelen hebben geleid tot minder kinderen in de jeugdhulp dan verwacht en een daling van de kosten per cliënt. Hiermee geven we voor een belangrijk deel vorm aan de besparingsopgave vanuit de landelijke Hervormingsagenda Jeugd.

Voor de brede transitie sociaal domein hebben we in de volle breedte van het sociaal domein hervormingen doorgevoerd en gestuurd op kostenbewustzijn. Er is onder andere de volgende inzet gedaan om de gestelde taakstelling te realiseren: ondersteuning nabij en laagdrempelig (waaronder de vorming van de nieuwe verbonden partij Delft voor Elkaar), een pilot mondzorg consultatiebureau, (trauma)therapie taalklassen, groeigroepen Delft-West, versterken van de pedagogische basis Pro Grotius en inrichting vervoer voorliggende voorzieningen.

Concreet betekent dit dat het restant van de taakstelling binnen de breedte van het sociaal domein is ingelopen. Ook de taakstelling die volgt uit de hervormingsagenda kan hierop worden aangepast. Daarna resteert een taakstelling die naar verwachting gerealiseerd kan worden door de nieuwe inkoop van de jeugdhulp. Wel blijven we rekening houden met een aanvullende besparingsopgave vanuit de inkoop van jeugd per 2028.

Actualisatie Wmo (overig)

Het gaat hierbij om de volgende financiële consequenties:

Omvang lasten (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Taakveld 6.60 Hulpmiddelen en diensten	250	250	250	250	250
Taakveld 6.711 Huishoudelijke hulp	-250	-1.150	-1.350	-1.350	-1.350
Taakveld 6.712 Begeleiding		-900	-900	-900	-900
Kosten Khonraad		-50	-50	-50	-50
Omvang baten (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Progr. Fin.: vrijval Wmo prijscomp. uit res. Sociaal Domein 2024		1.111	1.087	1.430	1.430

Progr. Fin.: vrijval Wmo prijscomp. uit res. Sociaal Domein 2025					357

Bij de Wmo spelen (verder) deze aspecten:

1. Verplichting: gemeenten moeten bij inkoop Wmo-diensten (zoals huishoudelijke hulp, begeleiding) een reële prijs hanteren die redelijkerwijs de kosten dekt.
2. Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) 'Reële prijs Wmo 2015': deze maatregel, aangescherpt per 1 juli 2024, verplicht gemeenten om ten minste rekening te houden met:

- Kosten van zorgverlenend personeel (salaris, toeslagen, belastingen)
- Redelijke overheadkosten (ICT, huisvesting, management)
- Kosten voor zorgcontinuïteit (ziekte, scholing)
- Indexatie (jaarlijkse aanpassing aan kostenstijgingen).

Vanuit deze verplichtingen is een kostprijsonderzoek uitgevoerd. Hieruit komt naar voren dat bijstelling van de tarieven noodzakelijk lijkt. Besluitvorming hierover vindt regionaal plaats. De daadwerkelijke impact wordt nader onderzocht, maar het wordt onverstandig geacht om geen rekening te houden met stijgende kosten.

Daarnaast is in 2024 structurele prijscompensatie vanuit het Rijk in de reserve Sociaal Domein toegevoegd. Het voorstel is – in lijn met de beoogde doelstelling van de storting toentertijd – deze in te zetten ter demping van de kostprijsstijging in de Wmo. Ten slotte is bij deze actualisatie ook de jaarlijkse prijsstijging van Khonraad meegenomen; het systeem ter uitvoering van het opleggen van een IBS (inbewaringstelling, onvrijwillige spoedopname afgegeven door de burgemeester van een gemeente, wanneer sprake is van onmiddellijk dreigend ernstig nadeel door het gedrag van een persoon).

Uitvoering regiovisie Huiselijk Geweld

Omvang lasten (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Programma Gezonde en sociale stad		225	225	225	225

De gemeente heeft een wettelijke taak (Wmo) in het tegengaan van huiselijk geweld. De aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling is verankerd in diverse landelijke akkoorden, actieplannen en wettelijke kaders. Het huidige (landelijke) beleid richt zich op een integrale aanpak, waarbij samenwerking tussen ketenpartners (politie, Veilig Thuis, zorg) centraal staat. Ook het tegengaan van femicide staat hoog op de agenda. Zonder de middelen zal de inzet op het gebied van tegengaan van onder meer huiselijk geweld en femicide verminderen. Eerder is in de gemeenschappelijke regeling Veilig Thuis geld beschikbaar gesteld om lokaal te investeren. Hierbij is de afspraak gemaakt dat elke gemeente dit vanaf 2027 zou opnemen in de lokale begroting en er geen regionale middelen meer beschikbaar zouden worden gesteld. Hierdoor is sprake van een verplichting.

Jeugd Interventie Team – begrotingspostsubsidie (€ 39.000 incidenteel 2026)

Dit betreft een budgetneutrale post, die enkel is ingegeven vanuit juridische gronden die spelen voor zogeheten ‘begrotingspostsubsidies’. Voor de uitgaande subsidies is in de Programmabegroting 2025-2028 een overzicht opgenomen (in de paragraaf Verbonden partijen en subsidies). In het overzicht zijn subsidieontvangers en bedragen vermeld waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld (overeenkomstig de Algemene wet bestuursrecht, artikel 4:23, derde lid onder c). In de loop van 2026 bleek dat voor Stichting JESS, onderdeel JIT (Jeugd Interventie Team) een te laag bedrag in het overzicht van de programmabegroting staat. Dit overzicht wordt voor 2026 aangepast voor Stichting JESS van € 125.000 naar € 164.120. Dit past binnen de financiële kaders voor de subsidies, die al zijn opgenomen in de programmabegroting bij de individuele programma’s. Doordat de dekking wordt gevonden binnen het programma zijn er per saldo geen financiële consequenties.

Delft Support - actualisatie Wmo

Omvang lasten (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Programma Gezonde en sociale stad	235	235	235	235	235

Door de vergrijzing is er een duurzame toename in het aantal Wmo-meldingen, het aantal Wmo-cliënten en de uitvoeringskosten. De uitvoeringscapaciteit is in de afgelopen jaren niet meegegroeid met de toename van de Wmo. Er zijn verschillende maatregelen getroffen en interventies uitgevoerd om deze stijging op te vangen binnen bestaande caseload. Verdere interventies zijn niet meer mogelijk. Gegeven de wettelijke vereisten is het aantal huisbezoeken op dit moment te laag en wordt de wettelijk gevraagde brede uitvraag maar zeer beperkt uitgevoerd. De wacht- en doorlooptijden voor kwetsbare en complexe vraagstukken zijn de afgelopen tijd opgelopen. Inwoners krijgen steeds vaker te laat een indicatie, met het risico dat de geboden zorg onvoldoende maatwerk is. De samenwerking met ketenpartners is onder druk komen te staan. We verwachten een toename van klachten, bezwaarprocedures, en mogelijk ingebrekestellingen/dwangsom. Ook de kans op calamiteiten en incidenten is toegenomen. Via deze begrotingsmutatie komt het budget op de omvang waarbij de wettelijk minimale vereisten kunnen worden gehaald.

3.8 SAMENLEVEN, ONDERWIJS EN CULTUUR

Zorg en ondersteuning dichtbij inwoners

Omvang lasten (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Programma Samenleven, onderwijs en cultuur – zorg en ondersteuning dichtbij inwoners	142	124	124	124	124

Het gaat hierbij om het aanbieden van voorzieningen die laagdrempelig, goed toegankelijk, vindbaar en dichtbij inwoners zijn, zoals een inloopspreekuur of wijkcontactpunt waar inwoners terecht kunnen met vragen en vanuit een integrale aanpak ondersteund worden. Zo staan problemen als schulden vaak niet op zichzelf en kunnen deze gepaard gaan met andere uitdagingen. Dit betreft de fysieke ruimte in Delft-West die al in gebruik is en anders opgeheven zou moeten worden. Theoretisch gesproken zou hierover nog een keuze kunnen worden gemaakt, maar gezien de voorgeschiedenis en context is feitelijk sprake van een verplichting. Verder vloeit dit voort uit landelijke verplichtingen vanuit zorgakkoorden en lokaal aangenomen moties.

Subsidieregeling bijdrage grote monumentale kerkgebouwen met nationale betekenis

Omvang (mutatie van de) investering (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Investeringsbijdrage via subsidieregeling	250				
Omvang (mutatie van) kapitaallasten (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Kapitaallasten		14	14	13	13

De raad heeft in de vergadering van 12 maart 2026 een motie aangenomen waarin het college werd opgedragen te onderzoeken hoe de gemeente wél kan mee investeren in de gevraagde herinrichting van de Nieuwe Kerk, en de uitkomst hiervan via de Kadernota 2027 delen. Dit betreft geen (wettelijke) verplichting voor de gemeente. Vanwege de zwaarwegende redenen (de aangenomen motie) wordt hieraan invulling gegeven via een tijdelijke subsidieregeling 'Bijdrage grote monumentale kerkgebouwen met nationale betekenis' waarvoor een bedrag van € 250.000 wordt begroot. Een bijdrage van de gemeente kan ertoe leiden dat andere fondsen en/of subsidieverstrekkers ook financieel bijdragen. Evenals bij andere (subsidie)bijdragen aan activa van derden geldt voor deze post dat de gemeente over een te verlenen bijdrage voor de investering kapitaallasten verantwoordt.

Theater De Veste (onderzoekskosten voor nadere bestuurlijke besluitvorming; budgetneutraal)

De inzet is erop gericht dit budgetneutraal te dekken binnen het programma Samenleven, onderwijs en cultuur. De raad heeft bij behandeling van de 'Financiële Strategie theater de Veste' in juli 2025 via moties opdrachten meegegeven. Voor motie 7.2.3.A (Inzetten op 'Theater van de Toekomst') moet een voorstel aan de raad worden voorgelegd om het concept 'Theater van de Toekomst' verder te verkennen en uit te werken.

Voor dit onderzoek is een eenmalig werkbudget van € 100.000 per jaar nodig. Deze kosten zijn vereist om de benodigde informatie te kunnen opleveren waarvoor de bestuurlijke opdrachten vanuit de raad zijn verstrekt om tot keuzes te komen.

Geluidsproblematiek OPEN

Omvang lasten (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Programma Samenleven, onderwijs en cultuur	185				

Bij de Kadernota 2026 is € 234.000 vrijgemaakt om de geluidsoverlast in OPEN aan te kunnen pakken. Oorspronkelijk was de gedachte dat de uitgaven zich over twee jaren zouden uitstrekken (€ 117.000 in 2025 en € 117.000 in 2026, het eerste bedrag wordt via de jaarstukken 2025 overgezet naar 2026, omdat inmiddels helder is geworden dat alle lasten in dit jaar zullen vallen). Zoals bij de Kadernota 2026 aangegeven, betreft dit een onvermijdelijke uitgave: wanneer dit niet wordt aangepakt kan De VAK niet in het pand blijven functioneren, wat weer gevolgen heeft voor de huur die De VAK kan betalen aan DOK, en daarmee de huur die DOK kan betalen aan de eigenaar van het pand. De omwonenden ervaren al lange tijd overlast en daar moet iets aan gebeuren.

Door het inmiddels genomen besluit om het Rietveld Theater te gaan verbouwen, kan een deel van de overlastgevende activiteiten van De VAK op termijn worden overgeplaatst naar het podiumkunstenpand. Voor het deel dat overblijft, moeten maatregelen worden genomen die optellen tot € 700.000. Hiervan kan DOK zelf € 150.000 bijdragen uit de reserve voor onderhoud en vervanging. Een andere bijdrage is die van de eigenaar. Deze is echter lager dan eerder aangenomen, namelijk € 100.000 in plaats van € 243.000. Voor een hoger bedrag heeft de eigenaar geen toestemming kunnen krijgen van de aandeelhouders. Er ligt geen verplichting bij de eigenaar om hier überhaupt aan bij te dragen, dus we kunnen hier als gemeente niet meer in vragen. Voor deze bijdrage moet het huurcontract van DOK bij de eigenaar worden verlengd tot 31 januari 2040. Verder zijn de kosten nu beter ingeschat, doordat meer experts naar de plannen hebben gekeken. Dit leidt nog tot een bijstelling van de totale kosten van het project van € 650.000 naar € 700.000. Omdat DOK al in een lastige situatie zit – ook door de kostenstijgingen waar men mee te maken heeft en die niet volledig worden gedekt door de indexatie van de subsidie – is een hogere eigen bijdrage dan de genoemde € 150.000 niet mogelijk.

Dit betreft bestaand beleid. Hoewel wettelijk gezien niet strikt onvermijdelijk, zijn er zwaarwegende redenen deze post in deze kadernota te verwerken. Dat vloeit voort uit eerder bestuurlijk gegeven commitment door college en raad om een oplossing te vinden voor de geluidsproblematiek. De aanvullende kosten van € 185.000 zijn op basis van een extra check door experts.

Indexatie begroting Delft voor Elkaar

Omvang lasten (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Programma Samenleven, onderwijs en cultuur	266	386	386	386	386
Programma Financiën (dekking via stelpost Nom. Ontwikkeling)	-266	-386	-386	-386	-386

Per 1 januari 2026 is Delft voor Elkaar BV een zelfstandige uitvoeringsorganisatie van de gemeente en voert met de beleidsopdracht van de gemeente het welzijnswerk uit binnen Delft. De gemeente en Delft voor Elkaar (DvE) hebben een begroting voor Delft voor Elkaar 2026 opgesteld waarbij zowel de inkomsten- (bijdrage/dekking vanuit de gemeente) als de uitgavenkant gebaseerd zijn op prijspeil 2025. Ten tijde van het opwerken van de begroting Delft voor Elkaar waren collectieve arbeidsovereenkomst (cao) en andere prijsstijgingen nog niet bekend. Hierdoor zijn verschillen ontstaan door de diverse prijsontwikkelingen (cao en materieel). Dit wordt via deze kadernota budgetneutraal gecorrigeerd. Financiële dekking hiervoor is beschikbaar in de stelpost Nominale ontwikkeling.

Onderwijshuisvestingsprogramma (OHP) 2026 en 2027

Omvang lasten (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Programma Samenleven, onderwijs en cultuur	51	440	110	110	
Programma Financiën – mutatie reserve Onderwijshuisvest.		-440	-110	-110	
Omvang baten (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Programma Financiën – mutatie reserve Onderwijshuisvest.	-51				
Omvang (mutatie van de) investering (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Vervangen dakbedekking gymzaal (25 jaar afschrijven)	102				
Eerste inrichting OLP en meubilair (10 jaar afschrijven)	116				
Omvang (mutatie van) kapitaallasten (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Progr. Samenleven, onderwijs en cultuur: kapitaallasten (worden gedekt binnen OHP-budget, budgetneutraal)		16	16	16	16
Progr. Financiën: dekking (reserve-mutaties)		-16	-16	-16	-16

Onderwijshuisvestingsprogramma 2026

De totale uitgaven voor het OHP 2026 zijn € 171.462 voor voorzieningen ten laste van de exploitatie. In de Programmabegroting 2026-2029 (programma Samenleven, onderwijs en cultuur) is exploitatiebudget opgenomen van € 120.295 voor de uitvoering van dit beleid. In de reserve Onderwijshuisvesting zitten voldoende middelen voor aanvullend budget van € 51.167 ter dekking van het verschil tussen de exploitatie-uitgaven die volgen uit het OHP 2026 en het in de begroting 2026 beschikbaar gestelde budget. In de college-oplegger is opgenomen dat via de Kadernota 2027 voorgesteld wordt het aanvullend benodigde budget van € 51.167 te onttrekken aan de reserve Onderwijshuisvesting. Dit is een raadsbevoegdheid.

Onderwijshuisvestingsprogramma 2027

Schoolbesturen hebben de jaarlijkse aanvragen voor het onderwijshuisvestingsprogramma 2027 voor 1 februari 2026 ingediend. De aanvragen worden getoetst aan de verordening. De vaststelling door het college vindt eind 2026 plaats. Uit de eerste toets blijkt dat de te verwachten kosten voor het OHP 2027 hoger uitkomen dat het direct beschikbare budget. Het betrof de afgelopen jaren voornamelijk vergoedingen voor bewegingsonderwijs en eerste inrichting. Dit jaar zijn veel aanvragen ingediend voor ‘Ingebruikname bestaand gebouw’. Dit gaat over kosten die gemaakt moeten worden om een gebouw vaak tijdelijk geschikt te maken voor onderwijs bij nieuwbouw of renovatie.

Dit speelt bijvoorbeeld sterk in Tanthof, waar de ontwikkeling gaande is van zes basisscholen in twee wijken naar de nieuwbouw van twee en één school per wijk. Hiervoor zijn verhuizingen en samenvoegingen nodig om de nieuwbouw op de plaats van een oude school mogelijk te maken.

Het speelt ook bij een groeiende school als De Nieuwe Maan en voor het gedeeltelijk huisvesten van de Internationale Schakelklassen in het bestaande Grotius College.

Daarnaast heeft het Stanislas College Westplantsoen recht op uitbreiding vanwege de groei van het aantal leerlingen in de afgelopen jaren. Het schoolbestuur Lucas Onderwijs had hiervoor al een aantal jaar geleden zelf noodlokalen geplaatst. Vanaf 2025 komen de huurkosten van jaarlijks ruim € 100.000 voor rekening van de gemeente.

Voor het OHP 2026 is € 51.167 nodig. Voor het OHP 2027 eenmalig € 440.000 in 2027 en voor de huisvesting van Stanislas Westplantsoen in 2028 en 2029 nog € 110.000.

In de reserve Onderwijshuisvesting is nog circa € 1,1 miljoen vrij besteedbaar. De middelen die nu aangevraagd worden kunnen hieruit worden gedekt omdat dit (naar verwachting) incidenteel hogere lasten zijn. Mocht in de komende jaren blijken dat er structureel meer aanvragen komen voor het OHP-beleid dan zal een structurele aanvraag voor meer budget volgen in een volgende kadernota.

School Gillis-Delfia naar voren halen

Omvang (mutatie van de) investering (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Investering	200	800	5.000	2.000	
Omvang (mutatie van) kapitaallasten (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Kapitaallasten					434

De toegekende Woontop-subsidie voor de gebiedsontwikkeling Gillis-Delfia kent als voorwaarde dat de kosten uiterlijk in 2029 moeten zijn gemaakt. De Woontop-subsidie is onder meer bestemd voor het nieuwe buurtcentrum in dit gebied. Om een integrale voorziening van school en buurtcentrum te kunnen maken, moet ook de planning van de school in dit gebied naar voren gehaald worden ten opzichte van de eerdere geplande realisatie in 2031. Dit betekent concreet dat het ontwikkelproces voor zowel school als buurtcentrum medio 2026 moet starten om in 2029 gereed te zijn. Het inrichten van beide functies op twee verschillende locaties zou logischerwijs tot hogere kosten leiden.

Hoewel theoretisch gesproken dit niet strikt onvermijdelijk is (het betreft bestaand beleid) en nog een keuze is te maken wordt dit vanuit de voorgeschiedenis en integrale context in deze kadernota verwerkt.

Wissellocaties Onderwijs

Omvang lasten (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Programma Samenleven, onderwijs en cultuur	475				

Omvang baten (bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Programma Samenleven, onderwijs en cultuur	-175				

De gemeente heeft de wettelijke zorgplicht om te zorgen voor voldoende adequate onderwijshuisvesting. Op dit moment spelen vijftien projecten in verschillende stadia (initiatief, definitie, ontwerp, realisatie, oplevering). Voor diverse scholen is tijdens nieuwbouw een tijdelijk gebouw nodig, om te vermijden dat kinderen geen onderwijs krijgen. Voor de verschillende locaties is gekeken naar de te verwachten kosten (€ 475.000) en opbrengsten uit verhuur (bijdrage van de scholen: € 175.000). Benodigd is dus per saldo € 300.000 incidenteel.

Financieel technisch: Ring Pass kapitaallasten (n.a.v. 7e begrotingswijziging 2026)

Omvang lasten (bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo kapitaallasten Ring Pass			33	33	33

In het raadsvoorstel *'Herallocatie investeringskrediet ten behoeve van hockeyvereniging Ring Pass'* (incl. 7e begrotingswijziging 2026) is de aanvullende investering voor Ring Pass opgenomen. Na de ingezette dekkingen is per saldo nog € 33.000 aan kapitaallasten vanaf 2028 te ramen.

Blue Birds

Zoals in de raadsinformatiebrief *'Risicobeheersing projectmanagement, fase 1'* gemeld, wordt voor deze investering rekening gehouden met een overschrijding in de orde grootte van € 5 miljoen in relatie tot (vertraging door) bodemsanering en bomenkap. De exacte omvang staat nog niet vast. Dit is daarom nader af te wegen bij de Programmabegroting 2027-2030, na een second opinion. Het uitvoeren van een extra check bij een dergelijke omvang is in lijn met de zogeheten 'Ingrediëntennotitie risicovolle projecten' die de raad eerder heeft behandeld.

3.9 WERK EN INKOMEN

Actualisatie BUIG

Omvang lasten (bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Actualisatie BUIG	-1.000	-750	-750	-750	-750

De Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten (BUIG) omvat de middelen die we vanuit het Rijk ontvangen om bijstandsuitkeringen te verstrekken. Dit budget wordt jaarlijks bijgesteld. Gezien de omvang van dit budget betekenen relatief beperkte bijstellen op rijksniveau forse budgettaire consequenties voor de gemeente. Daarnaast blijft het aantal bijstandsuitkeringsgerechtigden in Delft in relatie tot andere gemeentes en de verwachting van het Rijk laag. Dit leidt tot een geprognosticeerd voordeel van € 1 miljoen incidenteel in 2026 en vanaf 2027 structureel € 0,75 miljoen.

Bijzondere bijstand

Het gebruik van een aantal regelingen binnen de bijzondere bijstand lijkt op basis van de realisatie afgelopen jaar lager dan vooraf geprognosticeerd. We begroten hiervoor evenwel geen structurele vrijval. We blijven inzetten op een zo hoog mogelijk bereik van onze regelingen en verder blijven deze middelen benodigd voor armoedebestrijding waarvoor later dit jaar nadere maatregelen aan de raad worden verzonden.

Correctie indexatie Werkse!

Omvang lasten (bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Programma Werk en inkomen	59	60	59	59	59
Programma Financiën (dekking via stelpost Nom. Ontwikkeling)	-59	-60	-59	-59	-59

Conform de prestatieovereenkomst die de gemeente Delft heeft met Werkse! worden bedragen voor de te verrichten prestaties in rekening gebracht. Deze afspraken zijn inclusief de indexatie die Werkse! conform de afspraken met verbonden partijen mag maken. Dit was 3,21% voor 2026. In de begroting 2026 is ten onrechte geen rekening gehouden met indexatie van Werkse! Dit wordt budgetneutraal gecorrigeerd via de stelpost Nominale ontwikkeling in het programma Financiën.

3.10 ECONOMIE EN VASTGOED

Energielabels gemeentelijke gebouwen (duurzaamheid)

Omvang lasten (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Taakveld Beheer overige gebouwen en gronden	150				

Bij de verkoop, verhuur en oplevering van gemeentelijke gebouwen is een geldig energielabel verplicht. Deze verplichting volgt uit het Besluit energieprestatie gebouwen (EPG) en uit de Europese richtlijn over de energieprestaties van gebouwen (EPBD). De gemeente zal voor 51 objecten het energielabel moeten herijken (inclusief 14 nieuwe labels). Voor de herijking van deze labels is aanvullend incidenteel € 150.000 in 2026 noodzakelijk.

Erfpacht LAGA

Omvang (mutatie van de) investering (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Investering	568				

In 2019 heeft de gemeente percelen grond gekocht aan de Nieuwe Haven. De raad heeft voor deze aankoop een krediet beschikbaar gesteld. Deze strategische grondaankoop is in 2024 onderdeel geworden van de grondexploitatie ‘Kop van de Nieuwe Haven’. De grond is per 8 september 2025 uitgegeven aan Laga. Dit heeft geleid tot een administratieve boeking van de grondwaarde op de balans in 2025.

De administratieve verwerking van de interne levering van de grond in het erfpachtbedrijf betekent dat sprake is van een investering. Voor een investering is een raadsbesluit nodig. Dit leidt niet tot consequenties voor de exploitatiebegroting; op grond wordt immers niet afgeschreven.

Onderzoek eigendomsscenario object

Omvang lasten (bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Programma Economie en vastgoed	100				

De gemeente onderzoekt een mogelijk eigendomsscenario voor een object. Hiervoor brengt de gemeente de kansen en gevolgen van volledig eigendom in beeld. Het onderzoek bestaat uit het opstellen van een onderbouwd plan voor een mogelijke gebruiksfunctie, onderzoeken naar de technische staat en bouwkundige mogelijkheden, de marktwaarde en de juridische omstandigheden, waaronder de contracten met de huidige gebruikers. De kosten voor deze onderzoeken worden globaal ingeschat op € 100.000.

Toren Nieuwe Kerk

Omvang lasten (bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Economie en vastgoed, dotatie aan Voorziening Vastgoedbedrijf	1.269				

De toren van de Nieuwe Kerk is eigendom van de gemeente. Dit betekent dat we verantwoordelijk zijn voor het uitvoeren van tijdig en voldoende onderhoud. Het groot onderhoud vindt plaats in een cyclus van 18 jaar. Op dit moment wordt gewerkt aan de voorbereiding voor het groot onderhoud in 2026/2027. De Europese aanbesteding is afgerond. De kosten van onderhoudswerkzaamheden voor de toren van de Nieuwe Kerk maken onderdeel uit van het Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) vastgoed. Via een voorziening wordt geld gereserveerd, via de exploitatie, voor toekomstige onderhoudsuitgaven. Voor de toren is binnen de voorziening een budget van € 4.773.000 beschikbaar. De aanbesteding is (na aftrek van de ontvangen subsidie van € 788.000) € 1,269 miljoen hoger uitgevallen dan het beschikbare budget in de voorziening. Dit bedrag is daarom in 2026 toe te voegen aan de voorziening.

Westvest 9, herhuisvesting Erfgoed

Omvang (mutatie van de) investering (bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Aanvulling investering			350		
Omvang (mutatie van) kapitaallasten (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**

Kapitaallasten				18	18

Door de opgetreden vertraging in de verbouwing is het investeringsbudget niet meer toereikend door de opgetreden indexatie. Dit betreft een incidenteel benodigd bedrag van € 350.000 voor 202

3.11 OVERHEAD

Er spelen in deze kadernota geen begrotingsmutaties op dit programma.

3.12 FINANCIËN

Schieoevers indexatie

Omvang lasten (bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Aanvullende storting in de bestemmingsreserve Schieoevers	673				

Voor het Programma Schieoevers bestaat een financiële businesscase. De businesscase bevat een pakket aan investeringsprojecten met een bijbehorende uitvoeringsplanning. Om de geplande investeringen te kunnen realiseren binnen de afgesproken randvoorwaarden, is het noodzakelijk om de onderliggende kostenramingen jaarlijks te indexeren naar het nieuwe prijspeil 1 januari 2026. Hiervoor zijn aanvullende middelen in de bestemmingsreserve Schieoevers noodzakelijk. De storting betreft € 673.000 in 2026.

Schieoevers uitloop fase 1

Omvang lasten (bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Aanvullende storting in de bestemmingsreserve Schieoevers	2.500				

In 2019 heeft de raad het Definitief Ontwikkelplan Schieoevers Noord vastgesteld. Voor de uitvoering van de eerste fase (investeringsmaatregelen in de openbare ruimte en plankosten) is destijds een financiële businesscase opgesteld en zijn middelen beschikbaar gesteld.

De planning was dat in 2029 fase 1 in vergaande uitvoering zou zijn. Inmiddels ligt het bestemmingsplan Schieoevers Noord 1e fase al bijna vier jaar bij de Raad van State. De verwachting is dat in 2031 de voorbereidende werkzaamheden voor de gemeente gereed zullen zijn. Dit heeft extra optimalisaties en planaanpassingen tot gevolg gehad.

Naast de uitloop van twee jaar geldt dat de juridische kosten als gevolg van de uitloop van de procedure bij de Raad van State flink zijn opgelopen. Deze kosten waren niet voorzien. Dat geldt ook voor het bestemmingsplan Verbreding Delftse Schie, waarvoor inmiddels ook een Raad van State-procedure is gestart.

Er is na een motie en toezeggingen een gebiedscommissie ingesteld. Dit brengt aanvullende kosten met zich mee.

Vanuit het voorzichtigheidsprincipe is het voorstel vooralsnog een extra storting van € 2,5 miljoen in 2026 in de bestemmingsreserve Schieoevers te doen. Voor het plegen van onttrekkingen uit de reserve is een separaat college- en raadsbesluit noodzakelijk.

Financieel technisch: toevoeging jaarschijf 2030 (vervangingsinvesteringen)

Omvang (mutatie van de) investering (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Vervangingsinvesteringen (toevoegen jaarschijven 2029 en 2030)				15.433	15.483
Omvang (mutatie van) kapitaallasten (bedragen x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Kapitaallasten over investeringen 2029 starten m.i.v. 2030					555

Voor de gebruikelijke vervangingsinvesteringen (waterplan/klimaatadaptatie, vervanging van parkeerautomaten, beheerplannen voor civiele constructies, groen en water, waterbergingen, beheerplannen voor openbare verlichting en wegen, voor speelplekken, stadsvernieuwing, verkeersvoorzieningen, tractie en ICT-middelen) zijn jaarschijven 2029 en 2030 toegevoegd, waarvoor vanaf het jaar na oplevering (met ingang van 2030) kapitaallasten zijn te ramen. De specificatie per type investering is in de begrotingswijziging opgenomen (zie bijlage B).

Verder is sprake van enkele mutaties op het programma Financiën waarvoor de inhoudelijke toelichtingen al staan opgenomen onder de betreffende programma’s en hier dus niet worden herhaald (zie ook bijlage B).

Tenslotte zijn voor het InnovatieDistrict Delft (IDD) enkele budget-neutrale verbeteringen opgenomen, die met name samenhangen met herfaseringen in de tijd; de precieze mutaties zijn in bijlage B opgenomen. Voor een compleet geactualiseerd (cumulatief) bestedingsoverzicht wordt naar paragraaf 3.13 verwezen.

OPGAVEN EN MUSEUM PRINSENHOF

Zoals gebruikelijk wordt in de kadernota ook een korte toelichting gegeven op de drie opgaven Innovatiedistrict Delft, Delft-West en Energietransitie. Het betreft een specificatie van eerder al toegekende middelen. Gezien het beleidsarme karakter van de Kadernota 2027 zijn hieraan geen nieuwe (beleidsrijke) financiële impulsen toegevoegd.

Naast de drie opgaven schenken we ook aandacht aan Museum Prinsenhof.

3.13 INNOVATIEDISTRICT DELFT

Begroot bestedingsoverzicht (op basis van eerder al ter beschikking gestelde middelen):

Begrote bestedingen 2026-2029 (bedragen x € 1.000)	Realisatie	2026	2027	2028	2029	2030
Reservering Innovatie District Delft (cumulatief)			8.000			
Kwalitatief openbare ruimte	-15	-300	-450	-194	-255	
Programmakosten IDD (extern)	-400	-200	-200	-200	-200	
Gebundeld budget Visie en strategie SVRT	-240	-200	-165			
Uitvoeringsbudget ontwikkelagenda Visie en strategie	-200	-310	-800	-600	-500	
Uitvoeringsbudget verbindingszone Kruithuisweg	-155	-150	-250			
Uitvoeringsbudget IDD (intern)	-20	-270	-240	-240	-240	
Planet B.io	-300	-150	-150			
Smart Makers Delft (Regiodeal)	0	-102	-102	-102		
Circulaire economie		-50				
Actief werken aan de stad	-50					
Restant reservering IDD (cumulatief)			**0**			

Vanuit het InnovatieDistrict Delft (IDD) verstevigen we het Delftse innovatieve ecosysteem, waarbij ontmoeten, werken, wonen en leren centraal staat. Om het IDD te ontwikkelen wordt geïnvesteerd. Voor deze ontwikkeling is budget gereserveerd om in de komende jaren stappen te kunnen zetten om het innovatiedistrict economisch, ruimtelijk en sociaal verder te ontwikkelen. Dit is slechts een deel van de middelen die nodig zijn om onze doelen te bereiken. Ook onze partners dragen financieel bij.

In de tabel staat het verloop van de besteding van de reservering. Hierbij zijn enkele begrotingsposten budgettair neutraal geactualiseerd. Het budget is hoofdzakelijk verdeeld over programmakosten, verbeteren kwaliteit van de openbare ruimte en visievorming, inclusief bijbehorend uitvoeringsbudget. De gemeentelijke middelen kunnen ook als cofinanciering worden ingezet voor andere bijdragen (bijvoorbeeld van het Rijk).

Het is de bedoeling om flexibel en adaptief om te gaan met deze begroting. Het programma voor het InnovatieDistrict Delft maken we immers samen met onze partners en met partijen in de stad.

3.14 DELFT-WEST

Begroot bestedingsoverzicht (op basis van eerder al ter beschikking gestelde middelen):

Begrote bestedingen 2026-2029 (bedragen x € 1.000)	Realisatie t/m 2025	2026	2027	2028	2029	2030
Reservering Delft-West (cumulatief)			10.000			
Schuldhulpverlening	-652					
Circulaire economie		-70				
Cofinanciering aanvraag Volkshuisvestingsfonds	-51	-51		-148		
Coördinatie (ruimtelijke) ontwikkelingen in Delft-West	-48					
Maatschappelijke diensttijd	-45	-26				
Groeigroepen horizon						
Bouwdepot dakloze jongeren	-197	-77				
Langer en weer thuis	-1329	-430	-430			
Cultuur - capaciteit	-96					
Capaciteit inclusie, emancipatie en anti-discriminatie	-156					
Stimuleren sporten, spelen, bewegen recreëren/ontmoeten in OR	-5					
Onderwijs Nieuwbouw wijkcentrum Buitengewoon		-70	-420	-766	-136	
Combinatiefunctie:						
- Matching Brede SPUK cultuur Voorhof en Buitenhof	-160	-80	-80			
- Inzet cultuur in Tanthof	-120	-80	-80			
- Programmabudget activiteiten Delft-West	-100	-50	-50			
Binnen- en buitenschoolse cultuureducatie en -participatie Delft West						
Projectleider regiodeal		-38	-38	-37		
Rijke Leerdag (regiodeal)	-150	-200	-225	-520		
Smart Makers Delft (regiodeal)						
Wijkuniversiteit (regiodeal)	-92	-109	-109	-130		
Buurtfabriek (regiodeal)	-138	-77	-162	-267		
Boostlabs (regiodeal)	-170	-160	-160	-160		
TR Ambachtscentra (regiodeal)		-35	-35	-35		
Project Passie met lef	-48					
Ontmoeten, spelen en bewegen (storting BR Dekking kapitaallasten)	-310					
Communicatieadviseur armoede	-71					
Restant reservering Delft-West (cumulatief)			**521**			

Om het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid een vliegende start te geven is € 10 miljoen geïnvesteerd vanuit gemeentelijke middelen. Dit is slechts een deel van de middelen die nodig zijn om onze doelen te bereiken. Ook het Rijk draagt flink bij. Het geld is in 2026 bijna volledig gereserveerd. De inzet is erop gericht het restant aan te wenden voor ontmoeten, spelen en bewegen in de buitenruimte. De voortgangsrapportage over 2025 wordt naar verwachting in juni a.s. aan de raad verzonden.

3.15 ENERGIETRANSITIE

Kortheidshalve wordt naar deze in april jl. verzonden rapportage (doorklikbare link) over het tweede halfjaar van 2025 verwezen. Voor deze opgave geldt dat de financiële dekkingen in de inhoudelijke programma's zijn geïntegreerd.

3.16 PRINSENHOF

Bij dit project past een aankondiging voor een benodigde actualisatie van de exploitatiebegroting. De nader te berekenen effecten moeten (uiteindelijk) in 2027 in de Kadernota 2028 landen, omdat in 2028 het museum opent.

Met de grootschalige renovatie van Museum Prinsenhof Delft realiseert de stad een nieuw museum van internationale allure. Dit nieuwe ambitieniveau brengt andere en hogere eisen met zich mee voor de organisatie en de bedrijfsvoering dan in de oude situatie. Om dat niveau te kunnen realiseren, zullen de daarvoor benodigde exploitatiekosten mee moeten groeien. Een aantal onderdelen in de structurele exploitatie zijn niet goed realiseerbaar als het kostenniveau niet in de pas loopt met de vernieuwing van het Prinsenhof.

Zonder actualisering van het exploitatiebudget ontstaat het risico dat mogelijkheden en ambities na investeringen in renovatie en herinrichting niet benut worden. In de museumsector wordt dit ook wel de 'exploitatieval' genoemd: baten uit nieuwe activiteiten nemen toe, maar die gaan gelijk op met de stijging in kosten voor die activiteiten. De stijging van de vaste (beheers)lasten van het monumentale pand (klimaat en veiligheid) zijn groter dan de structurele groei kan dragen. Recente voorbeelden van het Stedelijk Museum Amsterdam en Museum Arnhem onderstrepen dit risico. Dat Delft geen uitzondering is, komt naar voren uit het gegeven dat de vaste exploitatielasten voorheen onder het sectorgemiddelde lagen en na verhoging nog steeds lager zijn dan die van de zeven referentiemusea, zoals de Lakenhal en het Dordrechts Museum. Aanpassing van de begroting is dan ook noodzakelijk voor een gezonde organisatie, om niet het risico te lopen dat gedane investeringen niet ten volle worden benut.

3.17 FINANCIËLE POSITIE

Een duurzaam financieel gezonde gemeente heeft een positief begrotingssaldo en voldoet aan de eis van structureel en reëel begrotingsevenwicht [1]. Daarnaast is er enige financiële ruimte voor nieuw beleid en is de gemeente wendbaar en weerbaar.

De Programmabegroting 2026-2029 heeft in alle jaren een positief saldo. Tevens is sprake van structureel en reëel begrotingsevenwicht wat heeft geleid tot repressief (regulier) toezicht door de provincie Zuid-Holland.

De mogelijkheden voor nieuw beleid (exploitatie en investeringen) worden bepaald door de financiële ruimte in het begrotings- en meerjarenbeeld (begrotingssaldo, stelposten) en op de balans (reserveringen, vrije ruimte Algemene reserve). Op basis van de Kadernota 2027 is zowel enige incidentele als structurele ruimte beschikbaar. De financiële ruimte biedt mogelijkheden voor een integrale afweging van voorstellen in de bestuursperiode 2026-2030.

Kanttekening hierbij is dat in deze kadernota nog geen rekening is gehouden met extra kosten als gevolg van de oorlog in het Midden-Oosten. Ook is de bekostiging van gemeenten door het Rijk nog met vele onzekerheden omgeven (onder meer jeugdzorg, Wmo, woningbouw, infrastructuur, energietransitie, herziening gemeentefonds). Dit betekent dat vasthouden aan het prudente en robuuste begrotingsbeleid van de afgelopen jaren gewenst is.

Wendbaarheid gaat over flexibiliteit van budgetten en beïnvloedbaarheid van beleid. Veel inkomsten en uitgaven van gemeenten liggen vast en zijn – zeker op korte termijn – beperkt bij te sturen (dit geldt bijvoorbeeld voor kapitaallasten, wettelijke taken in het sociaal domein en onderwijshuisvesting). Als het bestuur andere accenten wil leggen en/of nieuwe prioriteiten wil stellen, kan dit op basis van de wendbaarheid van de begroting (‘nieuw voor oud’).

Een vuistregel is dat van de totale begroting circa 10% beïnvloedbaar is. De kengetallen Structurele exploitatieruimte, Belastingcapaciteit en Grondexploitaties geven een indicatie van de wendbaarheid (zie hierna de tabel met scores voor Delft).

Bij weerbaarheid gaat het over de financiële buffer in de Algemene reserve die nodig is voor het opvangen van risico’s en onverwachte tegenvallers. De weerbaarheid hangt samen met de wendbaarheid. Een lage wendbaarheid vraagt om een hogere weerbaarheid, omdat het aanpassen van de financiële huishouding dan meer tijd kost.

De kengetallen over het weerstandsvermogen (weerstandsratio), schulden (netto schuldquote en gecorrigeerde netto schuldquote) en eigen vermogen (solvabiliteit) geven een indicatie van de weerbaarheid (zie hierna de tabel met scores voor Delft).

Financiële kengetallen

Hierna volgt een overzicht van de financiële kengetallen. De financiële kengetallen over belastingcapaciteit, grondexploitatie en structurele exploitatieruimte geven inzicht in de wendbaarheid van de gemeentelijke financiën. Tegelijkertijd geven kengetallen over schulden (netto schuldquote en gecorrigeerde netto schuldquote) en eigen vermogen (solvabiliteit) een helder beeld van de weerbaarheid.

Voor inzicht in de financiële positie schrijft het Besluit Begroting en Verantwoording voor gemeenten (BBV) zes financiële kengetallen voor. Een kengetal (of financiële ratio) is een verhoudingsgetal dat is opgebouwd uit exploitatie- en/of balanscijfers. Bij de kengetallen hoort een samenhangende beoordeling van de scores in relatie tot de signaleringswaarden die de provincie als financieel toezichthouder hanteert.

Tabel: Signaleringswaarden Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK) 2020 gemeenten

Kengetallen	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
Gecorrigeerde netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
Kengetal grondexploitaties	<20%	20-35%	>35%
Structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%
Belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

Toelichting: de signaleringswaarden zijn geen doel, maar gelden als te een hanteren maximum (schuldquotes, grondexploitaties, belastingcapaciteit) of minimum (solvabiliteit, structurele exploitatieruimte) en fungeren als referentie voor de beoordeling. Een nadere toelichting op de betekenis van de verschillende indicatoren staat in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing van de Programmabegroting 2026-2029 en het Jaarverslag 2025.

Tabel: Kengetallen Gemeente Delft

Kengetallen	Prognose 2026	Prognose 2027	Prognose 2028	Prognose 2029
Netto schuldquote	48,5%	56,1%	62,8%	68,8%
Gecorrigeerde netto schuldquote	36,6%	44,6%	51,9%	58,4%
Solvabiliteitsratio	49,5%	50,3%	47,2%	45,4%
Kengetal grondexploitaties	-1,1%	-1,0%	0,0%	0,0%
Structurele exploitatieruimte	0,7%	1,3%	2,5%	2,1%
Belastingcapaciteit	116,9%	116,9%	116,9%	116,9%

De Delftse scores per kengetal zijn positief; ze voldoen aan de norm voor het weerstandsvermogen en overschrijden de signaleringswaarden uit het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtskader (GKT 2020 Gemeenten) van de provincie niet. Enige uitzondering hierop is het kengetal Belastingcapaciteit waarvan de score als risicovol wordt gekwalificeerd. Dit kengetal geeft inzicht in de belastingdruk (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) ten opzichte van het landelijk gemiddelde en daarmee in de ruimte voor belastingverhoging.

NB: 'risicovol' heeft betrekking op de cijfermatige mogelijkheid om aanvullende inkomsten vanuit hogere woonlasten te kunnen realiseren, die als beperkt wordt gezien. Het zegt niet iets over de vrije politieke keuze die daarover is te maken.

De weerstandsratio is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (Algemene reserve) en de benodigde weerstandscapaciteit (op basis van het risicoprofiel). De score van het kengetal is 2,1 ('uitstekend') en laat zien hoe weerbaar de gemeente is door de aanwezigheid van financiële buffers waarmee eventuele tegenvallers kunnen worden opgevangen.

Na aftrek van de benodigde weerstandscapaciteit voor het risicoprofiel bevat de Algemene reserve vrij aanwendbare ruimte. In Delft is deze ruimte deels als dekking geoormerkt voor de opgaven (cofinanciering, Delft-West, IDD, museum Prinsenhof, Gelatinebrug). Voor de cofinanciering is het van belang te benoemen dat het risico speelt dat specifieke uitkeringen/subsidies terugbetaald moeten worden in situaties van niet tijdig opleveren/nakomen van afspraken (realisatie woningen en infrastructurele maatregelen). Tevens is rekening gehouden met een reservering voor de groei van de stad (investeringen uit de Strategische Investeringsagenda) en voor prioriteiten in de nieuwe bestuursperiode. Voor meer informatie over de omvang van de algemene reserve wordt verwezen naar het jaarverslag 2025 dat kort voorafgaand aan deze kadernota aan de raad is verzonden.

De stadsschuld beïnvloedt de weerbaarheid omdat een toename van de schuld leidt tot hogere uitgaven voor rente van leningen. Deze uitgaven liggen vast en beperken de flexibiliteit van de begroting. De totale schuld van Delft is € 426 miljoen. De scores van de kengetallen Netto schuldquote en Gecorrigeerde netto schuldquote worden als minst risicovol gekwalificeerd. Dit betekent dat er enige ruimte is voor extra financiering van toekomstige investeringen door middel van leningen.

Het eigen vermogen van de gemeente Delft bestaat uit de Algemene reserve en de bestemmingsreserves en laat zien in welke mate de bezittingen niet met schuld belast zijn. Dit komt tot uitdrukking in de score van de solvabiliteitsratio die voldoende is. Hoe hoger de solvabiliteit, hoe beter de weerbaarheid.

Van belang is of tegenover het eigen vermogen liquide middelen staan. Als dit niet of onvoldoende het geval is, leidt de inzet van het eigen vermogen als dekkingsmiddel tot het aantrekken van leningen. Dit beïnvloedt de weerbaarheid (daling weerstandsvermogen) en de wendbaarheid (stijging rentekosten).

De wendbaarheid van de exploitatie komt tot uitdrukking in de kengetallen Grondexploitatie en Structurele exploitatieruimte. Omdat de grondpositie beperkt is en structurele baten toereikend zijn voor de structurele lasten zijn de scores als minst risicovol gekwalificeerd.

De Belastingcapaciteit gaat over de hoogte van de OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De score voor Delft valt in de categorie ‘meest risicovol’. De hoge score komt mede door extra verhogingen van de OZB in 2023 (+6%) en 2025 (+7%), die noodzakelijk waren, omdat het Rijk geen reële compensatie biedt voor taken en voorzieningen waarvoor de gemeenten verantwoordelijk zijn. Deze relatieve hoogte van de woonlasten beperkt de wendbaarheid van de begroting, omdat de ruimte voor extra belastingverhogingen cijfermatig bezien beperkt is.

Samenvattend: het positieve begrotingssaldo, het weerstandsvermogen en de beheersbare stadsschuld dragen bij aan de financiële gezondheid van de gemeente Delft. De cijfermatige ruimte voor belastingverhogingen is klein. Er is enige ruimte voor nieuw beleid, ook is Delft wendbaar en weerbaar.

Als gevolg van de geopolitieke spanningen en de voortdurende onzekerheid over de bekostiging van de gemeenten door het Rijk is de uitdaging voor de komende jaren om een balans te vinden tussen kostenbeheersing en een voorzieningenniveau dat past bij de ambities en groei van Delft. Dit kan door te blijven sturen op realistische ramingen van investeringen, lasten, baten en reservemutaties (uitvoerbaarheid), zorg te dragen voor voldoende financiële ruimte in de begroting (betaalbaarheid) en door de financiële kengetallen te monitoren en zo nodig bij te sturen (financierbaarheid).

---

[1] *Structurele lasten zijn gedekt door structurele baten, ramingen zijn volledig en realistisch (zie Gemeentewet, artikel 189, lid 2 en artikel 203, lid 1.*

BIJLAGE A: STRATEGISCHE INVESTERINGSAGENDA (SIA)

Wat is een Strategische Investeringsagenda?

De stad blijft groeien en zich ontwikkelen. Dat uit zich in diverse opgaven, gebiedsontwikkelingen en beleidsambities. De Strategische Investeringsagenda (SIA) geeft inzicht in geplande investeringen en benodigde investeringen met een tijdshorizon tot en met 2040. Dit inzicht is belangrijk voor raad en college om keuzes te maken en te kunnen bijsturen op veranderende maatschappelijke, organisatorische en financiële omstandigheden. De SIA is beeldvormend, niet uitputtend en kan door raad en college worden gebruikt als een dynamisch instrument om de besluitvorming bij kadernota en programmabegroting te ondersteunen.

Een planhorizon die verder gaat dan de reguliere planperiode (vier jaar) is van belang, omdat de drie grote opgaven van de gemeente Delft (Delft-West, Innovatiedistrict Delft en de Energietransitie) een lange doorlooptijd kennen. Dat geldt ook voor diverse gebiedsontwikkelingen en beleidsambities. En niet alleen de gemeente, ook partners om ons heen werken met een lange planhorizon. Zo heeft de gemeente Delft de afgelopen jaren forse (rijks-)subsidies binnengehaald voor projecten met langere doorlooptijden. Denk bijvoorbeeld aan infrastructurele werkzaamheden met een bestedingsdoorlooptijd van 10 jaar, gekoppeld aan de realisatie van voldoende woningen.

Een Strategische Investeringsagenda met een langere planhorizon geeft inzicht in lange termijneffecten van bestaande, geplande en toekomstige investeringen. Zoals de benodigde realisatiekracht, de ontwikkeling van de kapitaallasten na de huidige planperiode en de gevolgen voor de financiële positie van de gemeente (financiële ruimte en balanspositie).

Het inzicht op basis van de SIA stelt ons in staat om vanuit een langetermijnperspectief integrale en realistische keuzes te maken, waarbij we rekening moeten houden met nadere beleidskeuzes, financiële mogelijkheden én de uitvoeringskracht van de organisatie, nu en in de toekomst. Dat doen we door iedere kadernota een geactualiseerde SIA op te nemen en uit de SIA te selecteren over welke investeringen in ieder geval een besluit genomen moet worden.

De SIA kan ondersteunend zijn op het moment dat de raad een concrete investeringsbeslissing heeft te nemen.

Welke investeringen staan in de Programmabegroting 2026-2029?

Op de balans per 31 december 2025 staat een boekwaarde van onze huidige materiële vaste activa van circa € 404 miljoen. Met het investeringsprogramma, zoals dat is opgenomen in de Programmabegroting 2026-2029, komt daar circa € 550 miljoen bij. De kapitaallasten die voortvloeien uit dit investeringsprogramma stijgen de komende jaren en kennen een piek van € 27 miljoen in het jaar 2031/2032.

Bij de berekening van deze kapitaallasten is rekening gehouden met een stijgende rente. Voor het dekken van de afschrijvingslasten is al rekening gehouden met een jaarlijks onttrekking aan de reserve dekking kapitaallasten. De reserve dekking kapitaallasten wordt in principe alleen gevuld en aangewend voor eenmalige investeringen (met andere woorden: niet voor investeringen die in de toekomst weer om vervangingsinvesteringen vragen). Het restant van de afschrijvingslasten komt ten laste van de jaarlijkse exploitatie (begrotings- en meerjarenbeeld).

Figuur: Ontwikkeling kapitaallasten 2024-2040

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040
Rente	0	0	1	1	3	4	4	4	5	5	6	6	7	7	7	8	8
Afschrijvingen	17	17	18	19	19	19	21	23	22	21	20	20	19	19	18	18	18

De lasten (afschrijvingen en rente) voortvloeiende uit deze investeringsportefeuille zijn ook in de periode na 2029 op te vangen binnen de bestaande meerjarenbegroting.

Over welke investeringen besluiten we deze kadernota?

In de Kadernota 2027 is een aantal nieuwe investeringsvoorstellen opgenomen. Met de investeringsvoorstellen stijgt het vastgestelde investeringsprogramma uit de Programmabegroting 2026-2029 met circa € 68 miljoen waarvan € 31 miljoen voor de jaarlijkse vervangingsinvesteringen.

Tabel: Investeringsvoorstellen Kadernota 2027		Bedragen x € 1.000		
-		-		
Jaarlijkse vervangingsinvesteringen 2029 en 2030:		-		30.916
Meubilair	P2	50	SIA	
Waterplan / klimaatadaptatie	P3	550	SIA	
Vervanging parkeerautomaten	P4	300	SIA	
Beheerplan civiele constructies	P6	8.000	SIA	
Beheerplan groen en water	P6	4.000	SIA	
Waterberging	P6	1.200	SIA	
Beheerplan wegen	P6	7.600	SIA	
Beheerplan openbare verlichting	P6	5.000	SIA	
Speelplekken	P6	1.000	SIA	
Stadsvernieuwing	P6	460	SIA	
Tractie	P6	556	SIA	
Verkeersvoorzieningen	P6	800	SIA	
ICT investeringen	P10	1.400	SIA	
Overige voorstellen:				36.893
Bruggen over de Schie	P6	3.500	SIA	
Integrale herinrichting Voorhof-Zuid	P6	23.057	SIA	

Vergroenen Gasthuisplaats	P6	950	SIA	
IHP School Gillis Delfia	P8	8.000	SIA	
OHP 2027	P8	218		
Activering investeringsbijdrage subsidieregeling grote monumentale kerkgebouwen met nationale betekenis	P8	250		
Erfpacht Laga	P10	568		
Duurzame toekomst Westvest 9	P10	350	SIA	
Totaal				67.809

Om de kapitaallasten beheersbaar te houden, is het belangrijk dat we de ontwikkeling van de omvang volgen. De kapitaallasten als gevolg van de investeringsvoorstellen in de Kadernota 2027 veranderen in de jaren 2027 tot en met 2029 marginaal (ca. € 200.000 jaar); vanaf 2030 met circa € 0,9 miljoen per jaar oplopend naar € 2,3 miljoen vanaf 2031. Dit betekent dat de huidige piek aan kapitaallasten in de periode 2029-2031 op circa € 29 miljoen (2031/2032) komt te liggen. Op een begroting met een totale omzet van circa € 550 miljoen is dit circa 5,3 %.

Figuur: Ontwikkeling kapitaallasten 2024-2040 inclusief kadernota 2027

Met financiële ruimte voor toekomstige investeringen hebben we in de Kadernota 2026 en bij de Programmabegroting 2026-2029 rekening gehouden door middel van de reservering Groei van de stad (Algemene reserve).

Over welke investeringen in de Strategische Investeringsagenda moet nog besluitvorming plaatsvinden?

De SIA is opgebouwd vanuit de opgaven, gebiedsontwikkelingen en huidige beleidsinhoudelijke uitgangspunten. De totale bruto omvang van de SIA (2030 - 2040) bedraagt circa € 1.337 miljoen. Van deze € 1.337 miljoen is ca. 27 % (€ 361) al gedekt door reguliere instandhoudingsinvesteringen (€ 184 miljoen) en diverse projecten (€ 177 miljoen) met reeds toegekende rijkssubsidies.

Van het overige deel (ca. € 976 miljoen) blijft na aftrek van subsidies (o.a. Rijk, MRDH), evenals bijdragen van ontwikkelende partijen volgens de nota Kostenverhaal, een netto investeringsaandeel over van ongeveer € 700 miljoen voor de gemeente Delft. Dit geldt uiteraard alleen als besloten wordt om daadwerkelijk alle investeringen uit het SIA te doen, in aanvulling op de investeringen uit de Programmabegroting 2026-2029 en de voorstellen in deze kadernota (KN2027). De ingeslagen weg om medefinanciering van externe partners te verkrijgen is succesvol. Die wordt voortgezet.

Het indicatieve investeringsvolume van de SIA (2030 - 2040) is gemiddeld € 121 miljoen per jaar (€ 1.337 miljoen in 11 jaar). Dit ligt ver boven het gerealiseerde investeringsvolume in 2024 en 2025 van gemiddeld € 47 miljoen per jaar. Het benadrukt de aanzienlijke financiële inzet en de realisatiekracht die nodig zijn. Let wel: bedragen in de SIA zijn indicatief en er moet nog veel worden uitgewerkt.

Over de investeringen in de SIA (2030-2040) die nog niet gedekt zijn hoeven we op korte termijn nog geen keuze te maken. Noodzakelijk geachte investeringen op de korte termijn zijn immers onderdeel van deze kadernota.

Wat duidelijk is, is dat we voor de lange termijn te maken krijgen met (besluitvorming over) aanzienlijke investeringen en dat de kapitaallasten zullen stijgen naarmate de investeringen toenemen. Dit moet passen binnen de beschikbare uitvoeringscapaciteit en de bestaande financiële kaders.

Indeling van de Strategische Investeringsagenda

Voor de investeringen in de SIA hebben we gekozen voor een indeling in drie verschillende categorieën:

1. Strategische Investeringen: deze zijn gekoppeld aan de groei van de stad. Voorbeelden zijn onze drie grote opgaven, gebiedsontwikkelingen (Schieoevers/Innovatie District Delft), Mobiliteitsprogramma Delft 2040, ontwikkelplan Maatschappelijke voorzieningen en Klimaatadaptatie en Duurzaamheid.
2. Verbeteren bestaande activa: voor diverse activa is alleen in stand houden niet meer voldoende. Renovatie, verduurzaming, maar ook toekomstbestendig maken van onze assets (zoals vastgoedbezit). Voorbeelden: Integraal Huisvestingsplan Onderwijshuisvesting, Cultuur (Prinsenhof, Rietveldtheater, Theater de Veste), overig gemeentelijk vastgoed en investeringsagenda Sport.
3. In stand houden activa: betreft diverse beheerplannen binnen de Openbare Ruimte, instandhoudingsprojecten Vastgoed en de bedrijfsmiddelen.

Figuur: Overzicht investeringen 2026-2040

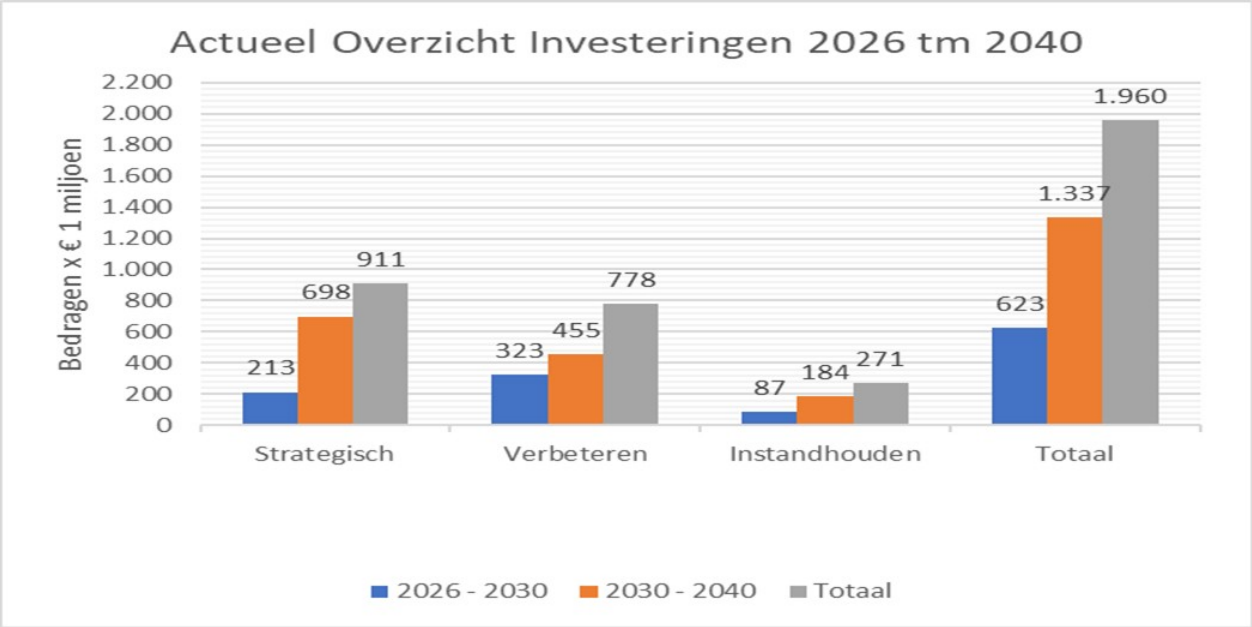

De bedragen in bovenstaande figuur beslaan de cijfers 2026-2030 (blauw) zoals vastgesteld in de recente cyclusdocumenten (inclusief KN2027). De 2e groep 2030-2040 (oranje) (SIA) betreffen de investeringen waarover nog besluiten genomen moeten worden.

Voor de eerste twee categorieën van investeringen (strategische en verbetering bestaande activa) moeten we zorgvuldig keuzes maken en budgetten reserveren. Bij de besluitvorming houden we rekening met de financiële ruimte en met de uitvoeringskracht die nodig is om investeringen succesvol te realiseren. In de afgelopen jaren hebben we deze aanpak gevolgd bij grote ontwikkelingen zoals Schieoevers, Prinsenhof en de Gelatinebrug. Voor de derde categorie—het in stand houden van activa—ontvangt de gemeente in principe middelen uit het gemeentefonds. Deze middelen stellen ons in staat om bestaande voorzieningen in stand te houden.

In het vervolg lichten we de cijfers uit het SIA (oranje) per categorie nader toe.

Hieronder volgt een toelichting per categorie.

Categorie 1 - Strategische investeringen

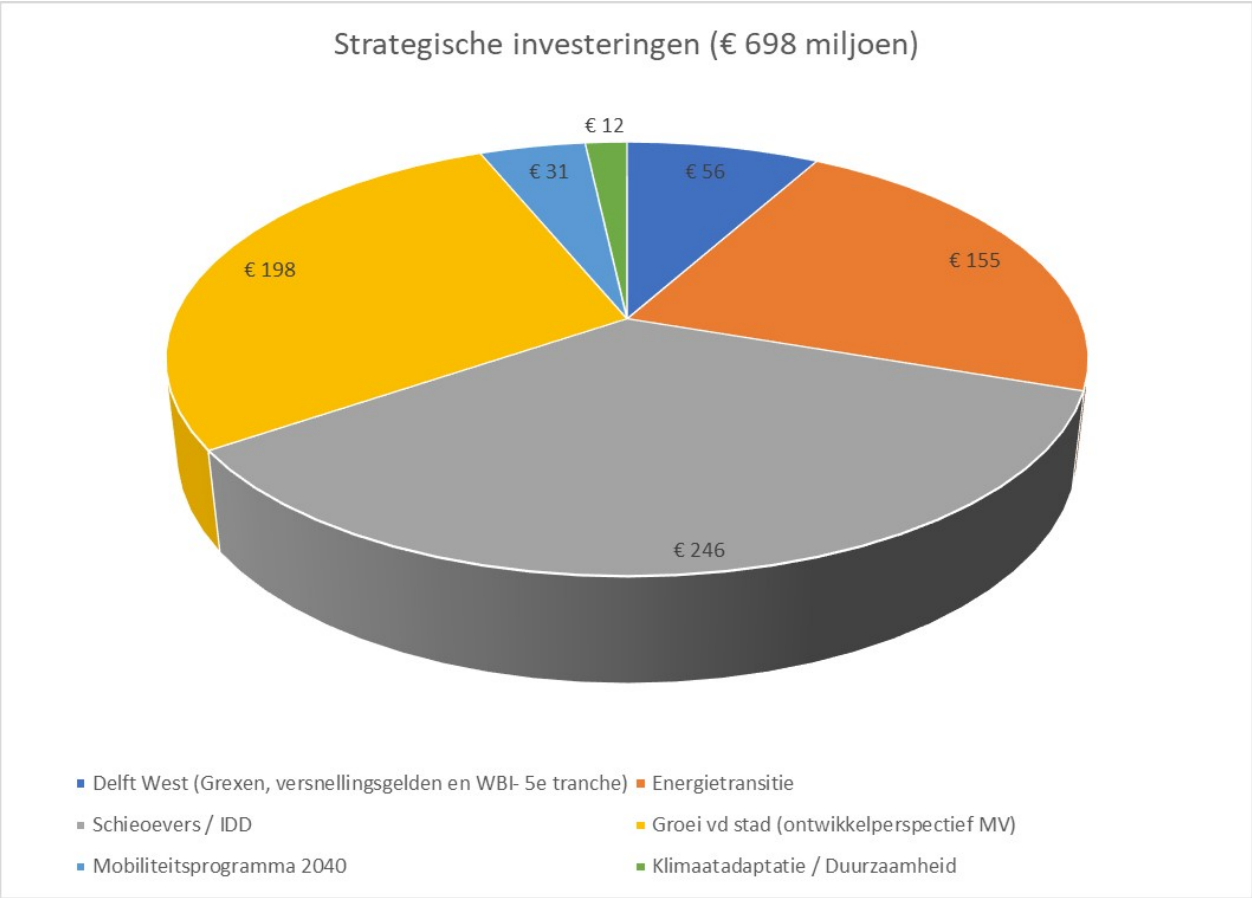

NB: Onder deze investeringen vallen ook projecten waar al wel financiële ruimte voor is. Het gaat dan bijvoorbeeld om grondexploitaties die de raad heeft vastgesteld en de verschillende infrastructurele projecten, waarvoor de afgelopen jaren rijkssubsidie is binnengehaald.

Toelichting:

Delft-West (grondexploitaties, Versnellingsgelden en Woningbouwimpuls (WBI)-gelden) – ca. € 56 miljoen

Onderdeel van deze investeringen zijn onder andere de besteding van de versnellingsgelden en WBI-gelden binnen Delft-West. Ook de door de raad goedgekeurde grondexploitatie Kop van de Buitenhof valt hieronder. Dit geldt nog niet voor de grondexploitaties Gillis Delfia en de Reiger, die de raad nog moet vaststellen, en het project Hasseltlaan (facilitaire ontwikkeling).

Energietransitie – ca. € 155 miljoen

Het Rijk financiert gemeenten meerjarig, in ieder geval tot en met 2030, voor de uitvoering van het Klimaatakkoord. De gemeente draagt financieel bij aan de aanleg van het Open Warmtenet vanuit het Fonds Delft 2040. Daarnaast heeft de gemeenteraad middelen beschikbaar gesteld voor het isolatieplan en warmte-uitvoeringsplannen. Met deze middelen is de fase tot 2030 financieel redelijk voorzien. Voor de fase 2030 tot 2040 (10.000 woningen Warmtenet 2e fase en 15.000 woningen isoleren) moeten we, gezien de ambities 2040, nog flinke stappen zetten om de doelstellingen te behalen. Daarvoor zijn investeringen nodig. De aanleg van een warmtenet betaalt zich nog niet terug. Hier ligt een duidelijke rol voor de (rijks-)overheid. Het bedrag ad € 155 miljoen is een zeer indicatieve (genormeerde) raming van mogelijke extra investeringen, die niet altijd (en zeker niet volledig) voor rekening van de gemeente komen.

Schieoevers/Innovatiedistrict Delft (IDD) – ca. € 246 miljoen

In de (door-)ontwikkeling van Schieoevers hebben we een fasering aangebracht: fase 1 tot 2030 en fase 2 van 2030 tot 2040. Met name voor die tweede fase zijn nog geen middelen toegekend, terwijl de opgave wel een lange-termijn-ambitie betreft. Onder dit bedrag vallen ook de investeringen waarvoor wij subsidies hebben binnengehaald. Het betreft vooral infrastructurele werkzaamheden en mobiliteitsmaatregelen: o.a. hartlijn, park, fietstunnel onder het spoor en bijbehorende plankosten.

Groei van de Stad (ontwikkelperspectief maatschappelijke voorzieningen) – ca. € 198 miljoen

Onze stad heeft voldoende, kwalitatief goede en betaalbare maatschappelijke voorzieningen nodig, die aansluiten op de wensen van de (toekomstige) bewoners en gebruikers. Ook de openbare voorzieningen kunnen bijdragen aan ontmoeten, ontwikkelen en meedoen voor alle Delftenaren. Een eerste indicatieve (grove) raming vraagt om een investering van ca. € 198 miljoen. Dit betreft de volgende onderdelen: welzijn/ontmoeting, sport (binnensport, buitensport en zwemmen) en cultuur. Deze investeringen komen niet altijd (en zeker niet volledig) voor rekening van de gemeente.

NB: Voor het onderdeel Cultuur zit hier de duidelijke link naar het IHP Cultuur. Deze is dus niet apart opgenomen, maar is vooralsnog onderdeel van het ontwikkelperspectief.

Mobiliteitsprogramma 2040 – ca. € 31 miljoen (€ 3 miljoen per jaar)

Op 28 januari 2021 heeft de gemeenteraad het Mobiliteitsprogramma 2040 (MPD) vastgesteld. De Adaptieve Mobiliteitsagenda 2040 is het uitvoeringsprogramma voor het MPD. Hierin staan projecten die bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen uit het MPD. In 2026 komt er een update van de Adaptieve Mobiliteitsagenda. Deze middelen (ca. € 3 miljoen per jaar) kunnen ook gebruikt worden als cofinanciering/vliegwiel voor mobiliteitsprojecten, waarvoor we subsidie bij de MRDH kunnen krijgen.

<u>Categorie 2 - Verbeteren Vaste activa</u>

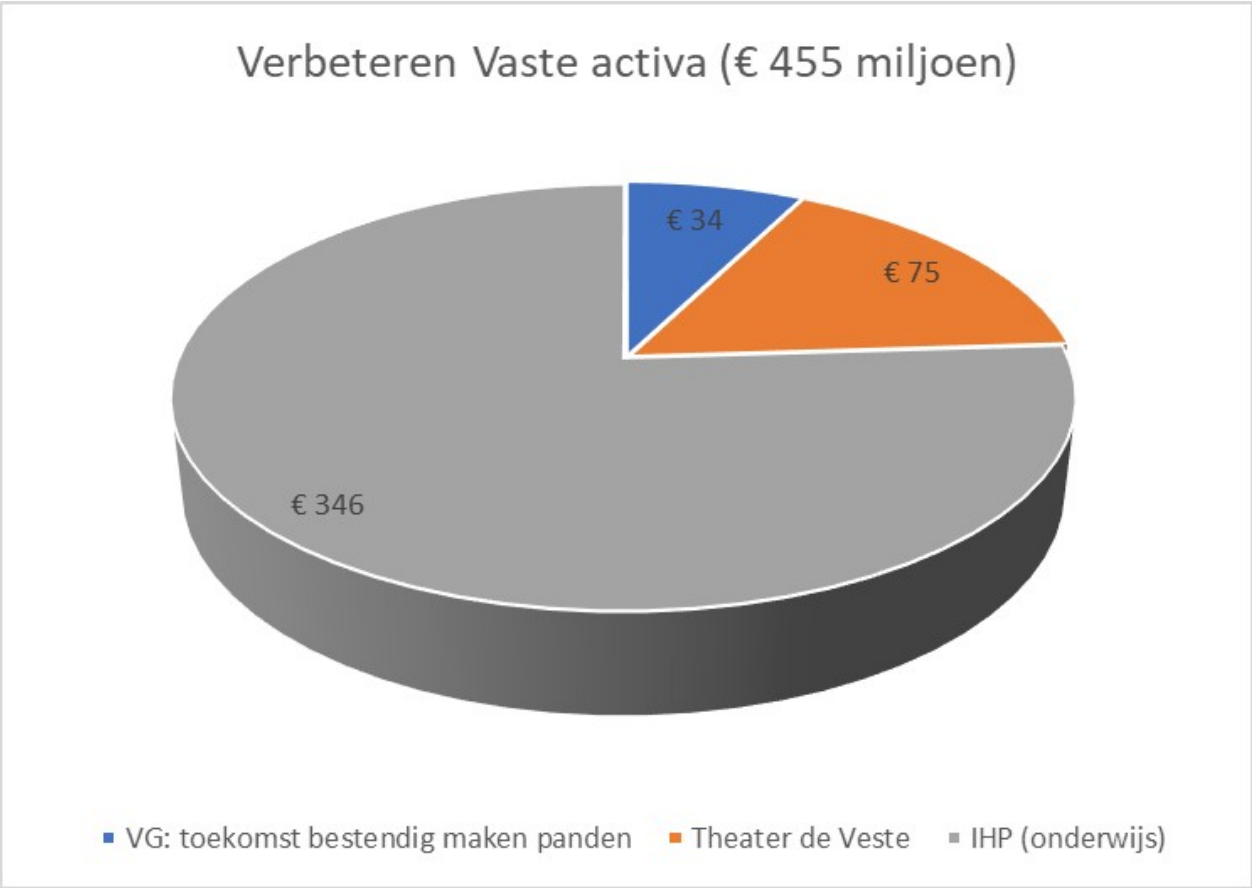

Toelichting:

Vastgoed: toekomstbestendig maken panden – ca. € 34 miljoen

Ons eigen vastgoedbezit is op enig moment toe aan renovatie of sloop/nieuwbouw. Naast het reguliere onderhoud is een uitgangspunt dat na 25 jaar sprake kan zijn van renovatie en na 50 jaar van sloop/nieuwbouw, tenzij het een monument is. In de periode 2030 tot en met 2040 is naar de huidige inzichten in de vastgoedportefeuille voor 15 objecten een investeringsvolume van ca. € 34 miljoen geïnventariseerd. In de meeste gevallen zullen wij deze investeringen doorberekenen in de kostprijsdekkende huur.

De maatschappelijke functie van onze panden, waarin onze maatschappelijke partners meestal de activiteiten verzorgen maakt echter dat niet altijd alle huisvestingskosten hieruit gedekt kunnen worden. Door middel van subsidie aan maatschappelijke activiteiten draagt de gemeente dan bij aan het behouden van deze activiteiten.

Theater de Veste – ca. € 75 miljoen

De raad heeft besloten om niet eerder dan in 2028 af te wegen of een volgende verkennende fase voor het project nieuwbouw Theater de Veste opgestart kan worden. Gezien de verwachte doorlooptijd van een mogelijk nieuwbouwproject voor een theater, kan het gebouw waarschijnlijk niet eerder dan in 2035 zijn deuren openen. Dit sluit aan bij de uitgangspunten van het IHP-Cultuur, waarbij de investering in Theater de Veste in de periode 2035-2040 zijn beslag krijgt. Hoewel de omvang nog niet exact te bepalen is, gaan we in de SIA uit van een mogelijke investering in de periode 2035-2040 van ca. € 75 miljoen[1].

IHP (onderwijs) - ca. € 346 miljoen

Het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2025-2041 geeft voor de opgave voor onderwijshuisvesting voor de eerste vier jaar een concrete planning en voor de jaren daarna een doorkijk voor 12 jaar.

De opgave onderwijshuisvesting in Delft is fors, net als in de rest van Nederland. De bekostiging vanuit het Rijk blijft ver achter bij wat nodig is om de inhaalslag op het gebied van onderwijshuisvesting te kunnen financieren. De totale opgave is terug te vinden in het IHP 2025-2041 en beslaat voor de periode (2030-2040) een bedrag van ca. € 346 miljoen.

Categorie 3 - In stand houden activa

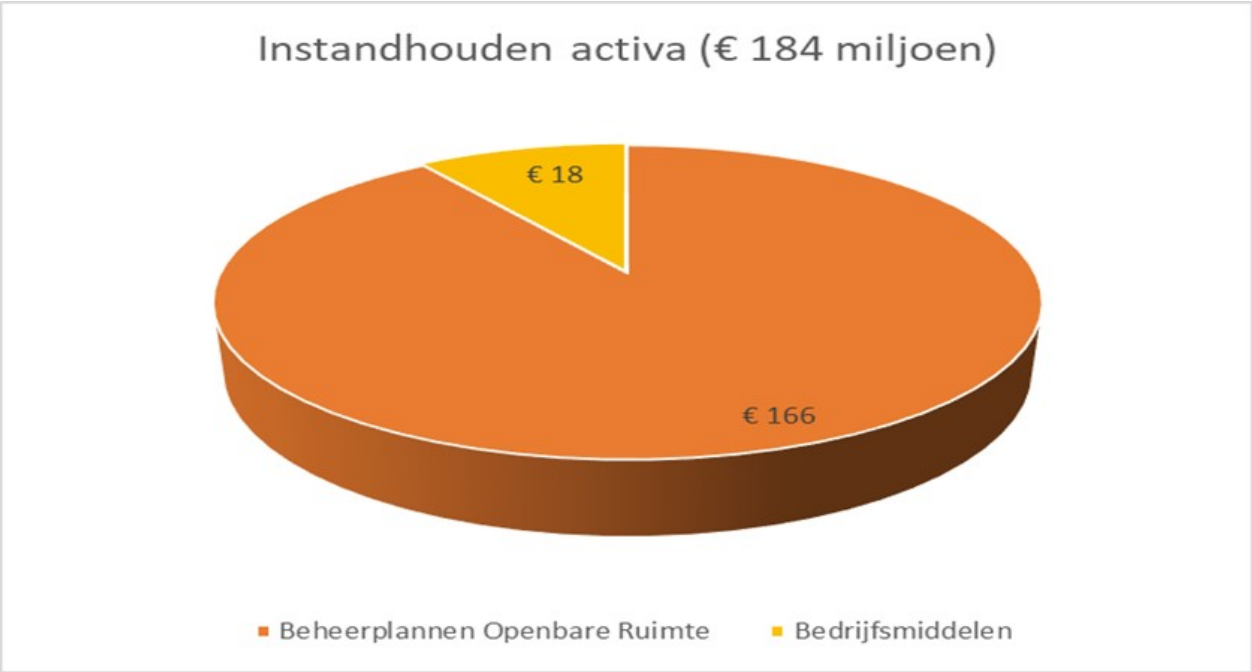

Toelichting:

Beheerplannen openbare ruimte – ca. € 166 miljoen

Beheer en onderhoud van de openbare ruimte is een kerntaak van de gemeente. Een goede openbare ruimte draagt bij aan het welzijn en de veiligheid van de gebruikers van de openbare

ruimte. Op basis van het integrale beheersysteem en de diverse schouw- en inspectierondes worden via de beheerplannen keuzes gemaakt voor de instandhouding of vervanging en daarvoor benodigde middelen.

De beheerplannen geven op korte en middellange termijn (twintig jaar) aan wanneer welke onderhouds- en vervangingsmaatregelen genomen moeten worden om het kapitaalgoed in stand te houden. Voor de langere termijn hebben we de Nota Kapitaalgoederen opgesteld. Deze geeft een theoretische weergave van de vervangingsopgave voor de periode van twintig tot honderd jaar.

Indicatief is een bedrag ad € 166 miljoen opgenomen voor de periode 2030 tot en met 2040.

Dit is als volgt verdeeld over de verschillende beheerplannen:

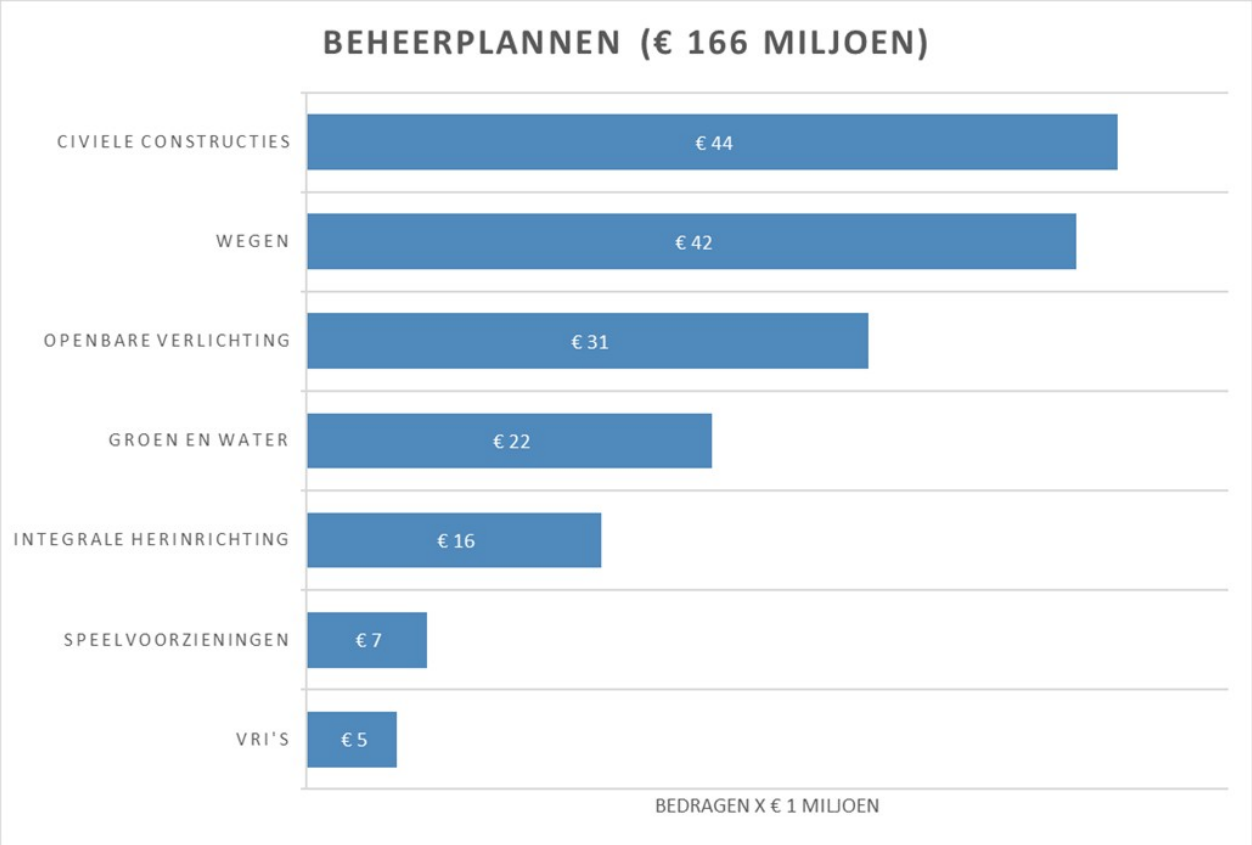

Bedrijfsmiddelen – ca. € 18 miljoen

Gemiddeld wordt ook voor ca. € 1,6 miljoen per jaar rekening gehouden met noodzakelijke investeringen in bedrijfsmiddelen. Daarbij kan gedacht worden aan (vervangings-)investeringen parkeerautomaten, tractie, meubilair en ICT-voorzieningen.

Samenvatting SIA

De SIA biedt een integraal en indicatief overzicht van lange-termijn-investeringen, gekoppeld aan de doelen en opgaven na de huidige planperiode (2030-2040).

De SIA bestaat uit (1) strategische investeringen, (2) verbetering van bestaande activa en (3) investeringen voor het in stand houden van activa.

In de Kadernota 2027 hebben we alleen de noodzakelijk geachte investeringen op korte termijn toegevoegd.

Bruto heeft de SIA een omvang van circa € 1.337 miljoen. Hiervan is € 361 miljoen al financieel gedekt. Van het resterende deel (€ 976 miljoen) blijft er, na aftrek van subsidies (Rijk, MRDH) en bijdragen van ontwikkelende partijen op basis van de nota Kostenverhaal, een netto investeringsaandeel van circa € 700 miljoen voor de gemeente Delft.

Keuzes over deze investeringen in de SIA moeten overwegend nog gemaakt worden. Dat hoeft niet op de korte termijn. Het vergt in de toekomstige kadernota's een integrale afweging die rekening houdt met uitvoeringskracht en financiële ruimte voor kapitaallasten (vanwege oplopende kapitaallasten).

De huidige uitvoeringskracht zorgt voor een jaarlijks investeringsniveau tussen de € 45 en € 55 miljoen.

In de Kadernota 2027 is voor wat betreft het toekennen van investeringen de focus gelegd op de noodzakelijk geachte (onvermijdelijke) investeringen op korte termijn.

Er wordt gewerkt aan een verder inhoudelijk afwegings-/prioriteringskader. Met behulp van dit kader dient inzichtelijk te worden gemaakt of en in welke volgorde de verschillende investeringen kunnen worden opgepakt. Naast uitvoeringskracht is de netcongestie zeer actueel als nieuwe uitdagende factor. Dit kader zal bij de Programmabegroting 2027-2030 worden aangeboden.

---

[1] *Hierbij moet aangetekend worden dat via een inventarisatie voor de raad begin 2024 meerdere scenario's met diverse bandbreedtes tot € 85 miljoen in kaart zijn gebracht. Ook is op te merken dat die scenario's op basis van prijspeil 2023 zijn opgesteld waardoor nog met substantiële kostenstijging rekening is te houden.*

BIJLAGE B: 10E BEGROTINGSWIJZIGING 2026 (BEGROTINGSWIJZIGING KADERNOTA 2027)

Zie separate bijlage B; opgesteld in het gebruikelijke model voor begrotingswijzigingen.

De begrotingswijziging voor de Kadernota 2027 bevat mutaties met consequenties voor 2026 en verder. Tekstuele toelichtingen op de mutaties per programma zijn te vinden in paragraaf 3.1 en verder van deze kadernota. De begrotingswijziging leidt tot bijstelling van de vastgestelde begroting 2026 (Programmabegroting 2026-2029).

Op het voorblad van de begrotingswijziging staat een standaardtekst over het besluit tot wijziging van de vastgestelde begroting. De meerjarenraming wordt hierbij, formeel bezien, voor kennisgeving aangenomen.

In de begrotingswijziging wordt, naast wijziging van het eerder vastgestelde begrotingsjaar, voor een compleet beeld ook inzicht gegeven in de meerjarige consequenties. In het begrotings- en meerjarenbeeld van de kadernota wordt hiermee vervolgens rekening gehouden. De formele vaststelling van die consequenties voor het meerjarenbeeld vindt plaats bij de vaststelling van de begroting voor het betreffende jaar.

Leeswijzer bij de begrotingswijziging:

- In de kolommen ‘lasten’ en ‘baten’ betekent een negatief bedrag lagere lasten (=voordeel) of lagere baten (=nadeel). Een positief bedrag betekent hogere lasten (=nadeel) of hogere baten (=voordeel).
- In de kolom ‘saldo’ betekent een negatief bedrag een nadeel en een positief bedrag een voordeel voor het begrotingssaldo.

BIJLAGE C1: 1E ALGEMENE RAADSBEGROTINGSWIJZIGING 2026

Zie separate bijlage, opgesteld in het gebruikelijke model.

In de Algemene Raadsbegrotingswijziging (ARB) zijn budgetneutrale voorstellen opgenomen en/of besluiten die geen effect hebben op de beleidsdoelstellingen en die niet leiden tot aanpassing van het begrotingssaldo.

Leeswijzer bij de ARB:

- In een ARB zijn de lasten en baten op totaalniveau in alle jaren aan elkaar gelijk. Dit betekent dat een ARB per saldo geen effect heeft op het begrotingssaldo. Wel kan het niveau van de lasten en/of de baten per programma wijzigen.
- In de kolommen ‘lasten’ en ‘baten’ betekent een negatief bedrag lagere lasten (=voordeel) of lagere baten (=nadeel). Een positief bedrag betekent hogere lasten (=nadeel) of hogere baten (=voordeel).
- In de kolom ‘saldo’ betekent een negatief bedrag een nadeel en een positief bedrag een voordeel voor het begrotingssaldo.

BIJLAGE C2: TOELICHTING OP 1E ALGEMENE RAADSBEGROTINGSWIJZIGING 2026

Tekstuele toelichting

Hierna volgt een toelichting op de mutaties in de 1e ARB van 2026.

1. Formatiewijziging

Deze wijziging betreft een administratieve verschuiving van formatie.

2. Budgetoverheveling telefoonapplicatie

De overheveling van het budget heeft betrekking op de telefoonapplicatie van de facilitaire ondersteuning.

3. Onderhoud gemeentelijke website naar Publieke Dienstverlening

Dit is een structurele budgetoverheveling voor de overdracht van onderhoudsbudget voor de gemeentelijke website.

4. Brede SPUK 2026 – correctie indexatie

Het onterecht indexeren van de Brede SPUK-regeling over het begrotingsjaar 2026 wordt met deze mutatie gecorrigeerd.

5. Verstedelijkingsalliantie 2026-2027

Met deze begrotingswijziging wordt het budget voor de Verstedelijkingsalliantie in de programmabegroting voor de jaren 2026 en 2027 opgenomen. Het betreft een bedrag van € 240.000 voor het jaar 2026 en een bedrag van € 250.000 voor het jaar 2027.

6. Actualisatie Schieoevers

Dit betreft de juiste fasering van de actualisatie businesscase Schieoevers.

7. Gezonde schoolpleinen

De gemeente Delft heeft eenmalig € 90.000 ontvangen voor het ‘gezonder’ inrichten van schoolpleinen. Deze middelen worden met deze begrotingswijziging in 2026 verwerkt.

8. Frontoffice facilitair realistisch ramen

Een financieel-technische correctie binnen het domein frontoffice-facilitair.

9. Implementatie Omgevingswet

Dit betreft incidentele middelen in 2026 voor de verdere doorontwikkeling van de implementatie van de Omgevingswet. De dekking komt uit de bestemmingsreserve Beleid en uitvoering. Vanuit het gemeentefonds zijn eerder middelen voor de Omgevingswet in deze bestemmingsreserve gestort.

10. Qantum ecosysteem Zuid Holland fase 2

Deze begrotingswijziging verwerkt de subsidietoekenning vanuit de MRDH (Metropoolregio Rotterdam Den Haag) voor het ‘Quantum ecosysteem ZH fase 2 - startup & scale-up support’ voor een bedrag van € 281.250.

11. Nul emissiezone - duurzaam zoneren

Dit betreft de verwerking in de begroting van de ‘CDOKE – Energietransitie en duurzaam zoneren’. In het begrotingsjaar 2026 gaat het om een bedrag van € 390.000 en in 2027 om

€ 155.000. Voor de jaren 2028 t/m 2030 vindt de dekking plaats vanuit de bestemmingsreserve Energie in de wijken.

12. Veiligheid advies - actualisering o.b.v. beschikkingen 2026-2029

Deze mutatie gaat over de actualisering van de budgetten betreffende de specifieke uitkering (Spuk) versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme voor de jaren 2026 t/m 2029.

13. Huurvergoeding Oude Langendijk 13 en Voldersgracht 20a

De actualisatie van de verhuuropbrengsten en huurkosten op de fietslocaties aan de Oude Langendijk 13 en aan de Voldersgracht 20a wordt met deze mutatie geraamd.

14. Budgetoverheveling informatie-uitwisseling WVggz

Deze kosten worden vanaf begrotingsjaar 2026 geraamd binnen het programma Gezonde en sociale stad (Wmo) i.p.v. binnen het programma Stad en bestuur.

15. Invullen taakstelling publieke dienstverlening

Dit betreft de invulling van de taakstelling publieke dienstverlening.

16. Overheveling Overhead / Stad en bestuur

Dit betreft een budget-neutrale overheveling tussen Overhead en programma Stad en Bestuur.

17. Inzet van diverse subsidies circulaire economie

Dit betreft de financieel-technische verwerking van diverse rijkssubsidies voor de circulaire economie.

18. Diverse rijkssubsidies milieubeheer

Enkele rijkssubsidies op projecten binnen taakveld milieubeheer (die doorlopen in 2026) worden met deze wijziging verwerkt.

19. Inbreng Spuks en Regiodeal 2026

Actualisatie uitgaven en inkomsten jaarschijven 2026 t/m 2028 inzake de regiodeal en de SPUK Kansrijke Wijken 1e en 2e tranche. De mutatie van de Algemene reserve betreft de actualisatie van de besteding van de € 10 miljoen Delft-West voor de cofinanciering Regiodeal. In 2025 is er minder onttrokken aan de reserve en dat schuift nu door naar 2026 t/m 2028.

BIJLAGE D: UITGANGSPUNTEN VOOR DE PROGRAMMABEGROTING 2027-2030

Deze bijlage bevat de uitgangspunten voor het opstellen van de Programmabegroting 2027-2030.

Financieel toezicht provincie Zuid-Holland

Op basis van de Gemeentewet moet de begroting structureel en reëel in evenwicht zijn. Structureel evenwicht houdt in dat structurele lasten gedekt worden door structurele baten (per jaarschijf). Lasten en baten moeten reëel geraamd zijn. Concreet houdt dit in dat we een goede inschatting maken van hoeveel taken kosten, hoeveel opbrengsten binnenkomen en hoeveel eventueel bespaard kan worden met het nemen van maatregelen.

Jaarlijks verstuurt de provincie Zuid-Holland een begrotingscirculaire met uitgangspunten voor de komende begroting. Actuele onderwerpen voor 2027 zijn:

- Voor het inzicht in het structurele evenwicht is de nieuwe notitie Structurele en incidentele baten en lasten van de commissie BBV het kader (maart 2026);
- Herijking gemeentefonds per 1 januari 2027 (meicirculaire 2026)
- Jeugdzorg:
- stelposten zijn toegestaan voor verkorten van de trajectduur (Delft: € 308.000) en het invoeren van een eigen bijdrage in de jeugdzorg (Delft: € 1,18 miljoen);
- invulling maatregelen uit hervormingsagenda inclusief indexering 50% (Delft: € 2,3 miljoen);
- niet vooruitlopen op tweede advies commissie-Van Ark over financieel kader;
- De meicirculaire 2026 is leidend voor de verwerking van het rijksbeleid uit het coalitieakkoord ‘Aan de slag’;
- Een nieuw kader voor specifieke stelposten voor onderuitputting volgt in mei vanuit het provinciaal toezicht.

Financiële positie

Het behoud van een duurzaam financieel gezonde gemeente is een randvoorwaarde bij het opstellen en uitvoeren van de Programmabegroting 2027-2030. De programmabegroting geeft nader inzicht in de financiële positie via de volgende vragen. Bij beantwoording van de vragen maken we duidelijk welke specifieke informatie, zoals financiële kengetallen, we gebruiken.

A. Is de begroting structureel en reëel in evenwicht?

- Structurele lasten zijn gedekt door structurele baten;
- Ramingen van lasten, baten en reservemutaties zijn volledig en realistisch.

B. Is er ruimte voor nieuw beleid?

- Toelichting op begroting en meerjarenraming: begrotingssaldo, stelposten en taakstellingen, verhouding bestaand en nieuw beleid;
- Toelichting op de vrij besteedbare ruimte in de Algemene reserve: risicoprofiel, reservering Groei van de stad, incidentele dekkingsmiddelen.

C. Zijn we financieel wendbaar en weerbaar?

- Financiële kengetallen over schuld, solvabiliteit, grondexploitatie, exploitatieruimte en belastingcapaciteit (op basis van Besluit Begroting en Verantwoording), inclusief een toelichting en vergelijking met de signaleringswaarden uit het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK 2020 Gemeenten);
- Weerstandsratio (beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit op basis van het risicoprofiel) inclusief een toelichting en vergelijk met de Weerstandsnorm uit het GTK 2020 Gemeenten;
- Renterisico en kasgeldlimiet (Wet Financiering decentrale overheden);
- EMU-saldo.

Nominale ontwikkeling

De begroting van Delft wordt geraamd in constante prijzen. Dit betekent dat het begrotings- en meerjarenbeeld jaarlijks wordt aangepast aan het prijspeil voor het nieuwe begrotingsjaar. Bij het aanpassen van het prijspeil houden we rekening met de actuele loon- en prijsontwikkeling. Het gaat dan om de budgetten voor salariskosten, materiële kosten (inclusief verbonden partijen, subsidies en vastgoed), investeringen en de tarieven.

Een deel van de inkomsten die de gemeente ontvangt via het gemeentefonds, is bedoeld voor inflatiecorrectie (de zogenoemde nominale ontwikkeling). Deze inkomsten worden bepaald door de groei van de Nederlandse economie, gemeten via het bruto binnenlands product (BBP). De actuele indices voor het BBP staan in het Centraal Economisch Plan (CEP, maart 2026) van het Centraal Planbureau (CPB) en worden gebruikt voor de berekening van de financiële ruimte voor gemeenten. De concrete verdeling over de gemeenten volgt in de meicirculaire. Op basis van de meicirculaire wordt een begrotingsvoorstel opgesteld voor toe te kennen indexeringen in de Programmabegroting 2027-2030.

Effecten hoge energie- en brandstofprijzen

De compensatie die gemeenten ontvangen voor het lopende jaar wordt jaarlijks in de meicirculaire vastgesteld en daarna niet meer gewijzigd. Dit betekent dat gemeenten geen aanvullende compensatie ontvangen voor de eventuele extra inflatie in het lopende jaar na de meicirculaire. Omdat van deze extra inflatie in de laatste kwartalen van het jaar al jaren sprake is, lopen gemeenten veel geld mis. Vanwege deze structurele tekortkoming in de voeding van het gemeentefonds bepleit de VNG het toevoegen van nacalculatie na afloop van het lopende jaar.

Door de oorlog in het Midden-Oosten stijgt de inflatie. Hiervoor ontvangen gemeenten vooralsnog geen compensatie. Bij de begrotingsvoorbereiding wordt nader bezien met welke extra inflatie rekening moet worden gehouden en welke financiële ruimte hiervoor beschikbaar is binnen de begroting van Delft en of nadere maatregelen van het kabinet voldoende compensatie bieden voor gemeenten. De extra inflatie leidt tot hogere prijzen waarvoor partijen waarmee de gemeente samenwerkt, gecompenseerd willen worden. Afspraken hierover worden gemaakt op basis van de Uniforme Administratieve Voorwaarden 2012 en de Standaardregeling die de heeft VNG opgesteld.

Voor inkomensondersteuning van inwoners in een kwetsbare positie en voor verduurzaming heeft het kabinet een pakket maatregelen samengesteld. Voor komende winter wordt een Tijdelijk Noodfonds Energie ingesteld (€ 195 miljoen). Gemeenten krijgen via de bestaande specifieke uitkering Energiearmoede-middelen extra middelen voor ondersteuning van de doelgroep door Energiefixers (2 x € 40 miljoen in 2026 en 2027). Ook komen er extra middelen voor verduurzaming in de kwetsbaarste wijken via het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (3 x € 5 miljoen in 2026, 2027 en 2028).

Voor de ontwikkeling van de salariskosten in 2027 (loonontwikkeling en pensioenpremie) gebruiken we de collectieve arbeidsovereenkomst (cao) die is afgesloten voor de periode 1 april 2025 tot en met 31 maart 2027 (6,7% + € 35 voor 2 jaar) en het premiebeleid van het ABP. Voor de periode na afloop van de cao wordt een inschatting gedaan op basis van de index Prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers: 4,1%.

Voor de budgetten voor goederen en diensten (van derden) hanteren we de index voor materiële overheidsconsumptie: 2,1%.

Voor de tarieven geldt in principe een maximale stijging van 2,1%, in lijn met de consumentenprijsindex, tenzij kostendekkendheid om een andere (gemotiveerde) aanpassing vraagt.

Gemeenschappelijke regelingen ontvangen elk jaar in december (jaar t) een kaderbrief met de inflatiecorrectie voor de nieuwe begroting (t+2). In dit indexcijfer is tevens rekening gehouden met actualiseringen voor het lopende jaar (t) en voor het begrotingsjaar (t+1). De nominale ontwikkeling is gebaseerd op een gewogen gemiddelde van drie indices: de loonvoet sector overheid, de prijsontwikkeling van overheidsconsumptie (IMOC) en de prijsontwikkeling van overheidsinvesteringen (IBOI). De weging van deze indices is respectievelijk 60%, 20% en 20%. De indexering voor de nieuwe begroting 2027 en de bijstelling voor het lopende begrotingsjaar is gebaseerd op de Macro Economische Verkenning 2026 (MEV 2026, september 2025). De vaststelling van de index voor het afgelopen jaar 2025 is gebaseerd op het Centraal Economisch Plan (CEP 2025, februari 2025).

Voor uitgaande subsidies is tot nu toe compensatie gegeven voor een gewogen gemiddelde van de salarisontwikkeling (op basis van de index Prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers) en materiële kostenontwikkeling (op basis van de index Prijs materiële overheidsconsumptie). Uitgangspunt is dat 70% van de subsidie betrekking heeft op salarissen en 30% op materiële kosten.

Voorstel is om deze systematiek aan te passen naar aanleiding van de motie 7.1.5 ‘Realistische indexatie van subsidies’ die is aangenomen bij de raadsbehandeling van de Programmabegroting 2026-2029 (13 november 2025). De motie draagt op om bij de Kadernota 2027 inzichtelijk te maken welke systematiek realistische indexatie van subsidies mogelijk maakt, waarbij rekening gehouden wordt met:

- de kosten van indexatie op basis van werkelijke kostenstijgingen;
- de mogelijkheid om een realistische indexatie met terugwerkende kracht door te voeren.

Voorstel is om aan de motie invulling te geven door wijzigingen in te hanteren indices en het toepassen van nacalculatie. Naar verwachting verbetert hierdoor de aansluiting op de werkelijke kostenontwikkeling van subsidierelaties. Ook sluit deze methodiek beter aan bij de prijscompensatie die de gemeente ontvangt uit het gemeentefonds.

Voorstel 1: in de systematiek voor indexering van subsidies bij de loonontwikkeling de index Prijs Overheidsconsumptie (IPOC) vervangen door de index Loonvoet sector overheid. Voor de prijsontwikkeling de index Materiële Overheidsconsumptie (IMOC) handhaven en de index Bruto Overheidsinvesteringen (IBOI) toevoegen.

Voorstel 2: in de systematiek voor indexering van subsidies geen wijziging aanbrengen in de gewichten voor het aandeel lonen en het aandeel prijzen in de loon- en prijsontwikkeling van de subsidies.

Voorstel 3: in de systematiek voor de indexering van subsidies nacalculatie toevoegen voor het begrotingsjaar (bijstelling jaar t+1) en het lopende jaar (vaststelling jaar t).

Voorstel 4: de nieuwe systematiek voor de indexering van subsidies met ingang van de Kadernota 2027 op te nemen als uitgangspunt voor de nieuwe begroting.

Op basis van deze voorstellen is de inflatiecorrectie hoger dan de vigerende systematiek: in 2025 (+1,39%), 2026 (+1,09%) en 2027 (+0,1%). Omdat niet zeker is of dit een bestendige lijn is en of hiermee voldoende tegemoet wordt gekomen aan de werkelijke kostenstijgingen (prijs en volume), is het volgende voorstel nog toegevoegd:

Voorstel 5: na een periode van vijf jaar monitoren hoe de indexatie volgens deze nieuwe systematiek zich verhoudt tot de reële kostenstijgingen in de diverse sectoren en dan besluiten of dit opnieuw bijstelling van de systematiek vereist.

Voor het Vastgoedbedrijf hanteren we voor de nieuwe begroting de nominale ontwikkeling die specifiek van toepassing is op vastgoed. Op basis van de uitgangspunten van de Vastgoedanalyse worden de nominale ontwikkelingen voor het Vastgoedbedrijf bepaald. Het Vastgoedbedrijf huurt een aantal panden van derden. Externe partijen passen de huur jaarlijks aan op basis van bestaande contracten. Om de ramingen en de werkelijke huurkosten in overeenstemming te brengen, wordt het vastgoedspecifieke percentage voor huurkosten toegepast.

Bij investeringsprojecten moet vooraf rekening worden gehouden met de benodigde indexering, gedurende de gehele looptijd van het project. Dit is onderdeel van het voorstel om een investeringsproject te starten en middelen daarvoor toegekend te krijgen. In uitzonderlijke gevallen kan bij een investeringsproject desondanks extra inflatiecorrectie noodzakelijk zijn, door vertraging of boventrendmatige prijsstijging. We hebben daarvoor in de Kadernota 2024 (€ 6 miljoen incidenteel voor ontvangen rijkssubsidies) en via de Programmabegroting 2026-2029 (€ 300.000 structureel voor het investeringsprogramma) extra middelen gereserveerd.

Elk jaar beoordelen we of het noodzakelijk is om investeringsbudgetten op te hogen en om investeringen te herfaseren. Dat is onderdeel van het actualiseren van het investeringsprogramma. Bij deze beoordeling betrekken we de jaarlijks terugkerende investeringen en investeringen in de beheerplannen, grondexploitaties en bijvoorbeeld de businesscase Schieoevers. Ook voor onderwijshuisvesting worden de geraamde investeringsbedragen zo nodig aangepast aan de hand van de meest recente index voor utiliteitsbouw, zoals gepubliceerd in het Bouwkostenkompas.

De uitkomsten zijn onderdeel van het voorstel voor de bouwsteen Investeringen in de nieuwe begroting. Daarbij houden we rekening met de beschikbare financiële ruimte voor loon- en prijsontwikkeling.

Onroerendezaakbelasting (OZB)

Bij de OZB gaat het om drie belastingen:

- OZB-eigenaren woningen (OZB EW)
- OZB-eigenaren niet-woningen (OZB ENW)
- OZB-gebruikers niet-woningen (OZB GNW)

Voor het opstellen van de voorstellen voor de OZB-tarieven gebruikt de gemeente een rekenmodel met als uitgangspunt de sturing op de totale OZB-opbrengst. Dit is onafhankelijk van de waardeontwikkeling van objecten. De Regionale Belastinggroep (RBG) levert jaarlijks voor het rekenmodel een dataset die bestaat uit gegevens over:

- de totale WOZ-waarde en waardeontwikkeling van woningen in eigendom en van niet-woningen in eigendom en gebruik;
- de correctiefactoren voor bezwaar, oninbaarheid en leegstand.

In het rekenmodel zijn de volgende bestuurlijke keuzes verwerkt:

- <u>Indexering van de totale opbrengst</u>
  Een voorstel voor inflatiecorrectie vanaf 2027 wordt voorbereid met inachtneming van het actuele percentage voor de consumentenprijsindex (CPI). De opbrengst van deze inflatiecorrectie maakt deel uit van de nominale ontwikkeling en draagt bij aan de bekostiging van de loon- en prijsbijstelling voor 2027.

- Negatieve maatstaf in het gemeentefonds
  In het gemeentefonds is voor de belastingcapaciteit per gemeente een negatieve maatstaf opgenomen. Dit betekent een korting op de algemene uitkering op basis van een inschatting van de lokale opbrengst van de OZB. Jaarlijks berekenen de beheerders van het gemeentefonds deze maatstaf opnieuw op basis van de waarde onroerende zaken (WOZ) en een landelijk rekentarief. Bij de indexatie van de totale OZB-opbrengst houden we rekening met een gewogen gemiddelde van de ontwikkeling van de negatieve maatstaf en de CPI.
- Verdeling

Het aandeel van iedere belasting in de totaalopbrengst:

- OZB EW: 51,45%,
- OZB ENW: 28,23%
- OZB GNW: 20,32%
- Correctiefactoren

De toerekening van de correctiefactoren voor bezwaar, oninbaar en leegstand.

5. Areaal

Voor de extra inkomsten als gevolg van areaaluitbreiding in het begrotingsjaar 2027 volgt een voorstel in de Programmabegroting 2027-2030. Na het bepalen van de nieuwe tarieven wordt de opbrengst van het nieuwe areaal toegevoegd aan de totaalopbrengst. Deze opbrengst krijgt hiermee het karakter van een meeropbrengst (de WOZ-waarde van het nieuw areaal wordt niet toegevoegd aan de totale WOZ-waarden voor de tariefberekening, waardoor geen dempend effect ontstaat op de belastingtarieven).

Gesloten circuits reiniging, riolering, omgevingsvergunningen

Voor de gesloten circuits zijn kostendekkende tarieven het uitgangspunt: alle kosten die gemaakt worden voor het gesloten circuit komen ook ten laste van het gesloten circuit. Dit betekent dat behalve de directe kosten van afvalstoffeninzameling en -verwerking en het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) rekening wordt gehouden met inflatiecorrectie, overhead, btw, perceptiekosten van de RBG, oninbaarheid en areaaluitbreiding.

Perceptiekosten
Perceptiekosten zijn de uitvoeringskosten die zijn verbonden aan de betreffende heffing. Bij riool, afval en omgevingsvergunningen berekenen we de perceptiekosten door als te verhalen kosten in de tarieven die een maximaal toegestane kostendekkendheid van 100% hebben.

Bij de belastingen (OZB, toeristenbelasting, parkeerbelasting, precario, reclamebelasting) gaat het om tarieven zonder limiet en is de kostendekkendheid dus niet relevant.

Een voorstel voor aanpassing van de tarieven van de woonlasten (OZB, rioolheffing, afvalstoffenheffing) is onderdeel van de Programmabegroting 2027-2030.

Sociaal domein

Voor het sociaal domein hanteren we een financieel kader dat bestaat uit middelen uit de programma's Gezonde en sociale stad (Wmo, Jeugd), Samenleven, onderwijs en cultuur en Werk en inkomen (participatie). Een actueel overzicht van het financieel kader is onderdeel van begroting en jaarstukken. De uitgaven die nodig zijn voor het sociaal domein en de inkomensverstrekkingen ramen we op basis van lokale ramingen.

Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport berekent prijsindexcijfers voor de tarieven van zorgaanbieders in de jeugdzorg en Wmo. In lijn met de Contractstandaarden Jeugd (2 december 2022 algemeen verbindend verklaard door de Algemene Ledenvergadering van de VNG) adviseert de VNG deze indexatie aan te houden.

Het indexcijfer wordt gebaseerd op een gewogen gemiddelde van arbeidskosten (90%) en prijzen (10%). Ook wordt nacalculatie toegepast. Als indexcijfers worden gehanteerd de Overheidsbijdrage in de arbeidskostenontwikkeling (OVA) (3,91%) en Prijsindex particuliere consumptie (PPC) (1,77%).

De tarieven voor het leerlingen- en jeugdwetvervoer worden jaarlijks met de NEA-index geïndexeerd. De index voor 2027 is ingeschat op 3,96%.

Overige uitgangspunten

1. De raming van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2026 en afrekeningen over oude jaren.
2. In principe is de stijging van de algemene uitkering als gevolg van de groei van de stad (inwoners, woningen) bestemd voor de stijging van de kosten die samenhangen met deze groei. Het inzetten van extra inkomsten als gevolg van de groei van de stad voor andere zaken kan alleen nadat vaststaat dat de integrale kosten van de groei structureel zijn geraamd in de begroting.

3. De omslagrente 2027 berekenen we bij de begroting door het saldo van de rentelasten en -baten te delen door de boekwaarde van de vaste activa.

Bij de raming van financieringsbehoefte houden we op basis van de investeringsplanning, ervaringscijfers over de realisatie en de *beschikbare* liquide middelen rekening met een gemiddeld investeringsvolume per jaar (bruto). Op basis van de actualisering van het Investeringsprogramma 2026-2030 bepalen we voor de Programmabegroting 2027-2030 het gemiddelde investeringsvolume *per jaar*.

COLOFON

Dit is een uitgave van:

Gemeente Delft

Postbus 78, 2600 ME Delft

Telefoon 14015

www.delft.nl